

Et samtidigt paradoks

Parforhold og kærlighed

Stud. Cand. Mag i læring og forandringsprocesser, Cecilie Floros Eskelund Pedersen, forår 2017

Kandidatspeciale

Kandidatuddannelsen i læring og forandringsprocesser, Aalborg Universitet

STANDARD FORSIDE TIL EKSAMENSOPGAVER

Fortrolig

☐

Ikke fortrolig

☒

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopsis	Portfolio	Speciale	Artikel	Skriftlig hjemmeopgave/24 timers prøve
				X	X	

Uddannelsens navn	Kandidatuddannelsen i læring og forandringsprocesser	
Semester	10. semester	
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Kandidatspeciale	
Gruppenummer 11	Studienummer	Underskrift
Navn Cecilie Floros Eskelund Pedersen	20151729	
Navn		
Navn		
Navn		
Navn		
Navn		
Afleveringsdato	31/5 2017	
Projekttitel/Synopsistitel/Speciale-titel	Samtidens paradoks – Parforhold og kærlighed	
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	Speciale, maks. 192000 tegn (inkl. 12000 maks. tegn til artiklen)	
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave) (indholdsfortegnelse, litteraturliste og bilag medregnes ikke)	I ALT: 163070 tegn (Speciale: 153094) (Artikel: 9976)	
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Niels Ulrik Sørensen	
Jeg/vi bekræfter hermed, at dette er mit/vores originale arbejde, og at jeg/vi alene er ansvarlig for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg/vi er informeret om, at plagiering ikke er lovligt og medfører sanktioner. Regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler): http://www.plagiat.aau.dk/regler/		

Abstract

The following text is a summary, which briefly presents the main themes and investigative work of the present thesis. The thesis mainly revolves around the themes Relationship and Love. This offsets in an interest of contemporary society conditions. tendency of half the adult couples breaking up their relationship after four years (Danmarks statistik 2014) – in spite of a yearning for a lifelong relationship of cohesion and intimacy. So what might be the reason for all these couples to break-up and is it even desirable to obtain a persistent relationship in a society that expects constant change and development?

It is exactly this paradox that the present thesis sets out to shed light upon. The research is based on qualitative empirical data, gathered by the method of Phenomenological Research Interviews. This method has served to gather insight regarding the research participants' experiences of love and relationships in their own life. In order to obtain a complex theoretical frame of interpretation of the concepts Love and Relationship, the thesis operates in both anthropological, psychological and sociological perspectives. The overall purpose aims towards producing exemplary knowledge of the themes on a micro level, in order to be able to contribute to a varied understanding of the themes on a macro level. The analytical work of this thesis based on theory from psychological, anthropological and sociological perspectives. Including Psychoanalyst, Erich Fromm (2000), Brain Scientist and Anthropologist, Fisher (Nielsen, 2011) and Sociologist, Baumann (2203) Furthermore a perspective of change and learning is applied, as the thesis is based on the Master's degree program "Læring og forandringsprocesser" (Det humanistiske fakultet, Aalborg universitet, 2015). The change perspective will mainly emerge through the interest of contemporary societal definitions on relationships and love and in regards to the learning perspective, the thesis discusses in what degree contemporary development demands are excessive, when it comes to acquiring skills and competencies of love.

In specifics, the goal of the thesis is to produce knowledge of the conceptions that exist in regards to contemporary relationships and love.

In cases of readers' further interest in this thesis, it can be recommended to read the associated article, which briefly summarizes and discusses the themes of the thesis and further treats a new perspective in regards to these themes. This perspective revolves around the possible effects that family and job demands can have on

relationships and love. This means that the article is partly based on the theoretical frame of the thesis and partly based on further research.

Indholdsfortegnelse

- **Læsevejledning...1**
- Kapitel...1
- Kapitel...2
- Kapitel...3
- Kapitel...4
- Kapitel...5

Kapitel 1...2

- **Indledning...2**
- *Problemformulering...5*
- Uddybning af problemformulering...5
- Problemstilling...6
- Arbejdsspørgsmål...7
- **Vidensmaal...7**
- Målgruppe...8
- Viden, i et læring- og forandringsperspektiv...8

Kapitel 2...9

- **Afgrænsning og etiske overvejelser...9**
- Hypotese...10
- Valg af emne...10
- Hypotetisk problematisering...10
- **Videnskabsteori...11**
- Epistemologi og ontologi...12
- Epistemologi...12
- Ontologi...12
- Fænomenologisk inspiration...13
- Fænomenologi...13
- Centrale begreber...14
- Fænomen...14
- Erfaring og antagelse...15
- Livsverden...15
- Førstehåndsperspektivet...16
- Refleksion over videnskabsteoretisk tilgang...16
- **Metodeteori...17**
- Fænomenologisk metode...17
- Kvalitative forskningsinterviews...18
- Interview i et fænomenologisk perspektiv...18
- Tolv aspekter af fænomenologiske interviews...19
- Interviewform...20
- Interviewpersoner...22
- Interviewguides...22
- Interviewguides til informanter i parforhold...23

- Interviewguide til informanten, der er single...25
- Analysestrategi...26
- Abduktion...26

Kapitel 3...27

- **Kærlighed og parforhold...27**
- Anne Marie Pahuus...28
- Zygmunt Bauman...29
- Helen Fisher, Roy Baumeister og andre forskere...31
- *Forelskelse*...31
- *Romantisk kærlighed*...32
- *Venskabelig kærlighed*...32
- *Hyppige årsager til brud*...33
- Robert J. Sternberg...33
- Erich Fromm...36
- Diskussion af teorierne i samspil...37
-

Kapitel 4...39

- **Empiri og analyse...39**
- Interview med informant N...40
- Delanalyse 1...42
- Interview med informant L...46
- Delanalyse 2...48
- Interview m informant S...51
- Delanalyse 3...53
- Afsluttende analyse...56

Kapitel 5...58

- **Konklusion**
- Problemformulering og formål...58
- Fra problemformulering til ny viden...58
- **Diskussion...61**

Læsevejledning

Af hensyn til læseren har denne læsevejledning til formål, at tydeliggøre den strukturelle opbygning af nærværende speciale. Læsevejledningen er derfor tiltænkt som en beskrivende oversigt af hvad de forskellige kapitler indeholder, med henblik på at skabe gennemsigtighed.

Kapitel 1. består af specialets indledning, som også fungerer som problemfelt - hvilket munder ud i den endelige problemformulering. Hertil følger en uddybelse af denne, for at eksplicitere formålet med specialet. Efterfølgende introduceres der konkretisering af valgt problemstilling og valgt anatomi. I forlængelse heraf præsenteres arbejdsspørgsmål samt de egentlige vidensmål.

Kapitel 2. indeholder en kortfattet afgrænsning og etiske overvejelser samt hypotese, efterfulgt af specialets videnskabsteoretiske ståsted. Derefter introduceres den udvalgte samt anvendte teori, som det metodiske undersøgelsesarbejde er forankret i. Metodeteorien har betydning for specialets undersøgelsesdesign og skal derfor anses for at være de overvejelser, der ligger til grund for undersøgelsesarbejdet.

Kapitel 3. består af en præsentation af specialets teoretiske forankring, henholdt det kommende analysearbejde. Først introduceres der til de forskellige perspektiver og afslutningsvist diskuteres samspillet af de teoretiske valg, der er inddraget.

Kapitel 4. præsenterer den empiriske meningskondensering, som tager afsæt i de kvalitative forskningsinterviews, som er foretaget i forbindelse med specialet. Derudover, præsenteres specialets analyser. Der forekommer tre meningskondenseringer, en for hver af de tre forskningsinterview der er foretaget og dette med tilhørende delanalyser. Kapitlet afrundes med en endelig analyse, som går på tværs af informanternes oplevelser fra tidligere analyser.

Kapitel 5. indeholder, på baggrund af analysearbejdet, specialets konklusion samt diskussion. Afslutningsvist forekommer tilhørende artikel. Artiklen skal anses, som værende specialets perspektivering.

Kapitel 1.

Indledning

I Danmark bliver knap hver andet ægtepar skilt, hvilket er repræsenteret med en skilsmisseprocent på 48,70 i 2015 (Danmarks Statistik, 2016, ¶ *SKILSMISSE*). 2014 blev det år med den højeste skilsmisseprocent i Danmark nogensinde. Det er oftest i det sjette år af ægteskabet, at det opløses og over halvdelen af alle skilsmisser finder sted inden for de første 10 år. Derudover finder over halvdelen af skilsmisserne sted mellem personer i alderen 22 til 29 år (Danmarks Statistik, 2015, ¶ *Vielser og skilsmisser*). Den høje skilsmisseprocent resulterede samtidigt i, at der i 2015 var rekord mange enlige voksne værende 1,6 millioner, hvor 58 procent var repræsenteret af enlige voksne under 30 år (Danmarks Statistik, 2015, ¶ *Husstande og familier*). Set i sammenhæng med skilsmisseprocenterne, så lader det til at der er en stigende tendens til ægteskaber og parforhold bliver færre og varigheden kortere. Ifølge forskning fra 2008 udarbejdet af forskningsgrupper fra Italien, Schweiz og Tyskland, omhandlende disharmonier i ægteskaber, byggende på en undersøgelse med 600 deltagere, kan tendensen begrundes med en eller flere af følgende årsager: 1) *Manglende evne til at tale sammen*. 2) *Svækket respekt og sympati for ægte-fællen, samt* 3) *Manglende vilje til at opføre sig sådan, at man ikke går sin ægtefælle på nerverne i dagliglivet*. (Psykolog nyt, 2008, ¶ s. 25). Derudover var årsager til hurtigt opståede skilsmisser ofte på grund af, at den ene part havde forelsket sig i en anden eller var blevet opdaget i utroskab (Psykolog nyt, 2008, ¶ s. 25). Foruden denne forskning, med fokus på hyppige årsager til at par går fra hinanden, tyder andet forskning, omkring udviklingen af menneskets art udarbejdet af Helen Fisher (Nielsen, 2011, s. 57) på, at der sker et 'karakterskift' i formen på den kærlighed som partnere har til hinanden, i risikoperioden som indtræffer mellem fire til seks år. Ifølge antropolog og hjerneforsker, Helen Fisher (Nielsen, 2011) bevæger man sig, efter de første fire år ud af et stadie af det hun betegner som *romantisk kærlighed* og videre til et stadie, kaldet for *venskabelig kærlighed* (Nielsen, 2011, s. 58-60), i et parforhold. Noget kan tyde på, at overgangen fra den romantiske kærlighed til den venskabelige kærlighed udfordrer mange par og kan derfor være en yderligere faktor til de mange brud og skilsmisser. Dette taget i betragtning af, at størstedelen af skilsmisser sker i det sjette år ifølge statistikkerne (Danmarks Statistik, 2015, ¶ *Vielser og skilsmisser*), hvilket er samtidigt med overgangen mellem kærlighedsstadierne, som fremstilles af Fisher (Nielsen, 2011). Man kan hertil stille spørgsmålstejn ved, om hvorvidt definitionen og individets opfattelse af kærlighed og

parforholdets karakter, har ændret sig over tid. Hvad gør, at vi stadig gifter os med en forestilling om, at dette skal varer evigt - når dette tilsyneladende kun lykkes for knap halvdelen af dem der forsøger? I samtiden kan kærlighed og parforhold generelt set, forbindes med ambivalente følelser. På den ene side stræber individet efter at indlede forhold, dels i frygt for at stå alene og ligeledes med ønsket om at opnå tryghed og samhørighed. På den anden side frygtes, det at for alvor binde sig i et parforhold - særligt grundet de umiddelbare udsigter om, at det skulle varer for evigt. Frygten for dette er forankret i forestillingen om at 'for evigt' kan resultere i fremtidige byrder og indskrænkelse af den individuelle frihed (Bauman, 2003, s. 8). Foruden disse ambivalente følelser, nutidens individer kan opleve i forbindelse med parforhold, opstår der endnu et paradoks. Den frygt og de negative oplevelser individer har erfaret med nære relationer og parforhold udgør oftest selv samme grund til, at de på ny stræber efter at indlede nye forhold, som i højere grad er tilfredsstillende end hvad de tidligere har været vant til (Bauman, 2003, s. 9). Man kan derfor undres over om samtidens individer reelt ønsker, at indgå i et langtidsholdbart og 'stærk' parforhold eller om de i virkeligheden modsat - i højere grad trives ved et tilpas løst parforhold (Bauman, 2003, s. 11), som muliggør en hurtig udvej hvis et potentielt mere tilfredsstillende parforhold byder sig?

Hvad angår 'mestring' af kærlighed og det at elske, virker det umiddelbart til at være udfordrende, da det moderne samfunds individer, ifølge psykolog og sociolog, Erich Fromm (Bauman, 2003), sjældent byder på egenskaber, som i denne henseende skulle være altafgørende. Disse værende egenskaber, såsom ydmyghed og selvdisciplin. Egenskaber som disse udfordres, blandt andet af forbrugersamfundets altoverskyggende tendens til at romantisere hurtige og færdigpakkede løsninger, som der overføres til forståelsen af hvordan kærlighed og parforhold skal være (Bauman, 2003, s. 20-21). Med dette udgangspunkt kan man undre sig over om, hvorvidt langtidsholdbare parforhold kan eksistere og om hvorvidt disse længere er ønskværdige; "*Den romantiske 'til døden os skiller'-definition af kærlighed er trods alt håbløst forældet...*" (Bauman, 2003, s. 18). Hvis denne definition er forældet, hvad gør så at nogle par og ægtefæller forbliver sammen -på 'godt og ondt'? Dette kan muligvis hænge sammen med at, ældre og mere 'klassiske' opfattelser af kærlighed, såsom 'til-døden-os-skiller' til stadig vis, påvirker samtiden individer.

I forhold til specialets undersøgelse, kan man af mere etisk karakter, ydermere undre sig over, om hvorvidt kærlighed og parforhold bør være et privat anliggende mellem de involverede parter eller om det er nødvendigt at forske og intellektualisere. Filosofen, Søren Kierkegaard (Pahuus, 2013), udtrykte sig således; "*Burde vi da ikke dæmpe vores interesse for de nære*

kærlighedsrelationer, overlade kærlighed og elskov til de elskende og forbeholde teorierne til noget mere alment interessant - naturen eller de samfund, vi formår at skabe?" (Pahuus, 2013, s. 16). Med afsæt i Kierkegaards forståelse af, at kærlighed og parforhold udelukkende er et privat anliggende kan man ligeledes, ifølge parforholdsforskning fra 2014, udarbejdet af SFI, "Det nationale forskningscenter for velfærd", omhandlende indsatser til kriseramte par, se at;

Kun et enkelt af de 42 studier, som gennemgås i oversigten, er fra Danmark. Yderligere tre er fra Norge og Sverige. Det illustrerer, at der mangler effektforskning i skandinavisk regi, når det gælder programmer og forløb for par i krise. Den viden, vi har at basere os på i Danmark, stammer altså primært fra internationale studier (SFI, 2014, ¶ Problembaserede indsatser for par i krise, s. 4).

Med udgangspunkt i citatet, kan noget tyde på effekten af disse indsatser ikke er blevet særligt prioriteret i Danmark ydermere hvilke tilbud der tilbydes til par eller ægtefolk i krise. Dette kan være et udtryk for, at man anser parforhold som værende noget de enkelte individer selv er ansvarlig for at få til fungerer eller løse. Ydermere kan det derfor synes, at være et udtryk for at man i samtidens Danmark, som Kierkegaard (Pahuus, 2013), anskuer parforholdet som en 'privatsag' endvidere, at uddannelse og viden herom ikke bør prioriteres - det forventes måske i højere grad, at de respektive partnere er kompetente til at pleje og opretholde et livslangt parforhold foruden 'formel' dannelse herom.

Det virker tilsyneladende, til at være op til det enkelte individ at kunne evne at indgå og opretholde et succesfuldt parforhold og at dette muligvis skulle forestille at være en medfødt 'gave', - en allerede implicit egenskab, som individer mestre udelukkende gennem personlige erfaringer. Alligevel kan vi konstatere at dette mislykkes, hvad angår kærlighedslivet, hvorefter vi søger at redde parforholdet eller ægteskabet med parterapi eller selvhjælpsbøger. Erich Fromm (2011) beskriver hans opfattelse af samtidens individer, i denne sammenhæng således, "*De ser utallige film om lykkelig og ulykkelig kærlighed, de lytter til hundreder af ligegyldige sange om kærlighed, og dog er der ikke mange, der tror, at det er nødvendigt at lære noget om kærlighed.*" (Fromm, 2000, s. 11). Så hvad skal vi bruge disse informationer til omkring samtidige tendenser, vedrørende parforhold og kærlighed? Er det overhovedet 'gavnligt', at uddanne individer til at kunne elske og indgå i et livslangt parforhold - når det kan være udfordrende at gennemskue om dette længere er ønskværdigt at opnå? I en forskningsbaseret undersøgelse fik 1300 deltagere til opgave, at kort beskrive hvad de

længstes allermest efter i livet. Denne undersøgelse blev foretaget af et tysk forskningsteam, med interessen om, at studere menneskers personlige mål. Hertil svarede 29,7 procent; et varigt og godt parforhold - hvilket var det allerhøjeste rangeret på listen over deltagernes længsler (Kotter-Grühn, D., Wiest, M., Zurek, P.P. & Scheibe, S., 2009). Dette vidner om, at kærlighed og parforhold tilsyneladende stadig i nogen forstand er eftertragtet - i hvert fald måske forestillingen om det. Foruden den viden der er ekspliciteret gennem ovenstående statistikker, er hensigten med nærværende speciale at bidrage med nogle mere dybdegående kvalitative forståelser af parforhold og kærlighed i samtiden. Dette via indsamling af individuelle fortællinger omkring parforhold og kærlighed fra nogle af samtidens unge voksne. Disse er repræsenteret af tre informanter. Da statistikkerne kan betragtes, som nogle mere overordnede kvantitative oversigter, er formålet med indsamling af informanternes erfaringer og oplevelser at tilføje en yderligere nuance til den allerede eksisterende viden om hvordan man kan forstå parforhold og kærlighed i samtiden. Dette med udgangspunkt i det 'moderne' menneskes oplevelser og erfaringer heraf.

Problemformulering

Hvilken viden, vedrørende kærlighed og parforhold, kan belyses via informanternes erfaringer og forståelser heraf?

Uddybning af problemformulering

Formålet med ovenstående problemformulering er, at undersøge hvordan informanternes oplevelser af kærlighed og parforhold kan anskues henholdt specialets teoretiske rammesætning. Dette med henblik på, at se hvilke ligheder samt modsætninger der er mellem informanternes erfaringer og teoretiske forståelser af kærlighed og parforhold. Endvidere er hensigten, at belyse hvilke mulige udfordringer eller spændinger der kan opstå samt at tilvejebringe et kvalitativt bidrag til forståelse af kompleksiteten af omtalte temaer.

Problemstilling

I dette afsnit præsenteres anatomien på den problemstilling, som specialet arbejder med. Derefter konkretiseres den specifikke problemstilling, med afsæt i ovenstående indledning. Dette grundet at problemformuleringen er udarbejdet på baggrund heraf.

Problemstillinger kan have forskellige typer af anatomi. Den konkrete anatomi, bestemmes af hvilken fokusering af vidensproblem der sigtes efter, at afklarer. Dette har betydning for hvordan de respektive problemstillinger behandles ydermere har dette ligeledes betydning for hvordan en problemformulering skriftligt udarbejdes (Olsen & Pedersen, 2015, s. 32). Der afgrænses fra at udarbejde dybdegående redegørelser for de forskellige typer af anatomier, i stedet præsenteres den anatomi, der arbejdes med i specialet. Anatomien kaldes for paradoks, og bygger videre på anomalien, afvigelsen for det vante. Det gør den ved, at der foruden et fokus på afvigelse, samtidigt forefindes et paradoks, som oven i afvigelsen, ligeledes bryder med den forståelse, der allerede eksistere omkring normen (Pedersen, 2015, s. 32-33). Paradokset er således nærmere beskrevet; *“Paradokset er en anomali, men dertil også noget, der ikke burde kunne finde sted inden for den vante tankegang, inden for vores horisont og endnu mere præcist i forhold til en given anerkendt teori.”* (Olsen & Pedersen, 2015, s. 33). Den konkrete problemstilling, der er beskrevet nedenfor, fungerer som omdrejningspunktet for specialets undersøgelsesinteresse.

Udledt af indledningen, lyder præcisering af specialets problemstilling således; Samtidens individers stræber efter, at indlede parforhold grundet en kulturel romantisk forestilling af kærlighed (Pahuus, 2013, s. 6), som bygger på indfrielse af tilfredsstillende, - det at have en hjælpende hånd i livet endvidere med henblik på, at undgå ensomhed. Samtidig frygter samtidens individer at indgå i selvsamme parforhold, fordi det foruden de positive aspekter udfordre den individuelle frihed og at det blandt andet stiller krav til individet om gensidig ansvar og forpligtelse (Bauman, 2003, s. 20).

Paradokset, som specialet beskæftiger sig med består derfor af; et tilsyneladende samtidigt ønske om, at indlede et parforhold med henblik på, at opnå tryghed og samhørighed ‘for livet’, som er tilfredsstillende og er tilpas løst så det er nemt, at afslutte forholdet hvis bedre byder sig. Som samtidigt varer for evigt. Alt imens at nutidens individer frygter for indskrænkelse af deres frihed som et parforhold kan medføre, særligt fordi at de skal bruge denne frihed til at have muligheden for at indlede nye forhold, som er mere tilfredsstillende (Bauman, 2003, s. 8).

I sidste ende, stiller det os med samtidige individer, der stræber efter langvarige parforhold men muligvis udfordres af overgangen mellem romantisk og venskabelig kærlighed (Nielsen, 2011). Hvor der derudover, ifølge Bauman (Bauman, 2003) hersker en tendens til at man ikke ønsker sin individuelle frihed indskrænket, - samtidig med, at Fromm (Fromm, 2000) retter en kritik, om at læring omkring kærlighed ikke prioriteres, i et ellers udviklings- og forandringsorienteret samfund (Sennett, 1999).

Arbejdsspørgsmål

Kommende arbejdsspørgsmål (Olsen & Pedersen, 2015, s. 57) er implicit forankret i både indledning, problemformulering samt konkretisering af problemstilling, og har til hensigt at skabe gennemsigtighed vedrørende specialets retning. Nærværende arbejdsspørgsmål bevares, relativt implicit, løbende gennem specialet og afsluttende konklusion samt perspektivering besvarer disse.

- *Hvordan opleves parforhold og kærlighed?*
- *Hvorfor endes over halvdelen af alle parforhold samt ægteskaber?*
- *Hvorfor formår nogle par at blive sammen?*
- *Hvordan opleves det at være single i samtiden?*
- *Hvilke ligheder og forskelle er der mellem teori og de eksemplariske oplevelser?*

Vidensmål

Specialet har flere vidensmål. I dette afsnit vil disse præsenteres, i den kronologiske rækkefølge som de senere hen vil blive behandlet efter.

Med afsæt i genstandsfeltet samt problemfeltet, her henvises der til indledningen, er specialets vidensmål først og fremmest rettet mod, at undersøge hvordan forelskelse, kærlighed og parforhold opleves i samtiden. Dette for, at skabe et udgangspunkt for videre undersøgelse omkring disse forholds betydning for de involverede individer ydermere med

det formål at producere et bidrag af viden til samfundsforståelsen af omtalte temaer. Denne oplevelsesbaserede viden bygges på specialets empiriske dataindsamling.

Målgruppe

Dette afsnit har til formål, at ekspliciterer hvilken målgruppe specialets undersøgelse samt konklusion umiddelbart er rettet mod.

Specialet retter 'henvendelse' til unge voksne, som ønsker at indlede et forhold eller allerede er i et eksisterende parforhold. Unge voksne defineres omtrent, som værende i aldersgruppen 23 til 40 år. Derudover er hensigten ligeledes, at eventuelle parterapeuter eller andre fagfolk, som beskæftiger sig med disse problematikker kan anvende specialet, med henblik på at udvide deres viden samt ekspertise. Formålet med at generere ny viden på det valgte område er, at øge det enkelte individs livskvalitet gennem større indsigt på området og derigennem skabe mulighed for, at kunne handle på oplyst baggrund. Ydermere for at mindske risiko for depression og livskriser, som kan være som følger af ulykkelig kærlighed (Nielsen, 2011, s. 52). Derudover kan skilsmisse eller brudt parforhold, hvor børn er involveret have en negativ og traumatisk indflydelse på dem, hvilket gør at formålet med specialets viden ligeledes er, at støtte individer i at vælge en partner ud fra et mere omfattende vidensgrundlag omkring forelskelse, kærlighed og parforhold.

Viden, i et læring- og forandringsperspektiv

Med afsæt i specialets uddannelsesmæssige forankring, nedlægges der et læring- og forandringsorienteret snit. I kommende afsnit, ekspliciteres det kortfattet hvordan denne orientering kommer til udtryk i specialet.

Senere i specialets teoretiske afsnit, vedrørende kærlighed og parforhold inddrages der flere forskelligartede videnskabelige forståelser. Dette som følge af diversitet i teoretikernes erkendelsesmæssige ståsted, grundet deres faglige baggrunde. Specialet arbejder i nogen grad med læring, men som en sideløbende pointe, med formål at understrege en udviklingstendens, som flere af samtidens individer er underlagt. Hvorledes specialet forholder sig til forandring, er mere implicit. Dette kommer, i nogen grad, til udtryk via anvendelse af Sennetts (1999) kritiske standpunkter henhold samfundsmæssige udviklingskrav, men i højere grad, diskuteres forandring i specialets konklusion samt diskussion.

Kapitel 2.

Afgræsning og etiske overvejelser

Kommende afsnit, fokusere hovedsageligt på to aspekter. Det ene værende de perspektiver eller aspekter af kærlighed og parforhold specialet afgrænser sig fra at inddrage. Det andet værende de etiske konsekvenser dette kan have for undersøgelsesarbejdet.

Til trods for at indledningen, problemfeltet, er bygget op omkring statistikker vedrørende skilsmisser og ægteskaber, afgrænser specialets sig for at gå dybere ind i definitionen af ægteskab. Da der ikke forefindes lignende statistikker omkring 'papirløse' parforhold, har jeg valgt at inddrage omtalte statistikker med henblik på, at skitsere specialets interesse for de mange brud af parforhold, som man ser i samtiden.

Endvidere finder specialet både sin inspiration, til valgt tematisering, med udgangspunkt i både et makro- og mikroplan. I indledningen rettes der fokus mod overordnede samfundsmæssige indikationer, som kan betragtes som værende problematiske. Hvilket skal betragtes som at være det makroplan, som specialet arbejder med. Hvorimod specialets empiriske undersøgelsesarbejde, i højere grad bestræber sig på, at indsamle viden om tematiseringen gennem individuelle erfaringer og oplevelser, hvilket henviser til et mikroplan. Dette resulterer i at der opstår en diversitet, i specialets erkendelsesinteressers karakter. Nogle arbejder mod et makroperspektiv, såsom de definitionsbaserede og andre mod et mikroperspektiv, såsom de oplevelsesbaserede.

Specialets afgrænser sig fra at beskæftige sig med, hvilken indvirkning forældreskab samt familieliv kan have på oplevelsen af kærlighed og parforhold. Dette resulterer ligeledes i, at tematiseringerne forældreskab og familieliv ikke begrebsafklares eller 'medregnes' i kommende undersøgelse samt analyse, som er udarbejdet i forbindelse med nærværende speciale. Dette kan potentielt have konsekvenser for de nogle af de centrale pointer, som fremlægges sidst i specialet. Tilhørende artikel, behandler dog til dels disse aspekter.

Hypotese

Kommende afsnit indeholder specialets hypotese, hvilket repræsenterer det kvalificerede gæt (Olsen & Pedersen, 2015, s. 331) jeg, som undersøger, havde forinden det videre gennemarbejdede videnskabelige indhold. Dette gør, at følgende tekst er baseret på egen interesse samt interpersonelle forestillinger, fordomme og tolkninger af tematiseringerne, kærlighed og parforhold.

Valg af emne

Interessen for at beskæftige mig med temaerne, kærlighed og parforhold udsprang af flere forskellige grunde, hvilket jeg vil give nogle eksempler på. Oprindeligt opstod interessen først og fremmest, med afsæt i mit personlige netværk og de tendenser der var at se der. Den del af mit netværk, som jeg her referere til er individer i alderen 23 til 40 år. Her er en forholdsvis ligelig deling af individer, som er singler og individer som ver i et parforhold, hvilket gjorde mig nysgerrig på om antallet af ægteskaber samt parforhold havde ændret sig over tid. Derudover havde jeg en forestilling om, at ønsket om at opleve kærlighed og leve i et parforhold, i mere eller mindre grad, optræder som et eksistentielt forhold, hvilket gør at en omfattende del af befolkningen på den ene eller anden måde ville have en interesse i at få større viden samt indsigt vedrørende tematiseringerne. Dette gjorde at jeg vurderede at specialet kunne være relevant og aktuelt.

Hypotetisk problematisering

Da der i specialet, i høj grad, arbejdes problemorienteret (Olsen & Pedersen, 2015) vil dette afsnit konkretisere, de udfordringer *jeg forestiller mig* er herskende i vore samtidige samfund. Dette med afsæt i ovenstående interesse. Det understreges her, at dele af kommende hypotetiske problematiseringer behandles i specialets og andre i tilhørende artikel. Nogle i større eller mindre grad end andre.

Da karriere samt social status gennem arbejde bliver vægtet højt i samtidens samfund, resultere dette i at flere unge voksne stræber efter at indfri disse forventninger, som ofte består i fleksibilitet, forandring, udvikling og læring. Samtidigt med, at flere unge voksne fokuserer på karriere, bruges der mindre tid på at finde en potentiel livspartner. Familielivet bliver derfor ofte udskudt og når behovet, for dette, endeligt bliver presserende - skal den kommende partner 'passe ind' i den allerede etableret hverdag og livsføring. Udskiftning blandt partnere bliver derfor omfattende og troen på den 'eneste' ene og lykkelig kærlighed

synes meget fjern. Dette afholder dog ikke den karriere-orienterede unge voksne i, at fortsætte jagten på den eneste ene, - hvilket oftest forestilles at være en partner, som 'passer ind' i deres liv, - helst uden for mange medfølgende udfordringer. Kærlighed og parforhold bliver derfor romantisk defineret og eventuelle fordrejninger af denne forståelse, resultere ikke nødvendigvis i en accept af, at man ikke kan tilpasse et andet individ ned i ens egen livsførelse, - men at der snarere skal indgås kompromiser, som kan medføre konflikter og kriser, som anses for at være ønskværdige at undgå.

Endeligt, skal jeg ikke undsige mig, at forestillinger om den eneste ene og det at 'leve lykkeligt til vore dages ende' har haft omfattende betydning for min personlige forståelse af hvad parforhold og kærlighed var men ligeledes også hvad jeg mente at det skulle indebære. Jeg har i mange år haft en, hvad jeg vil kalde naiv, ide om, at kærlighed kun var 'rigtig' hvis den var storslået, spændende og romantisk til evig tid. Denne betragtning blev udfordret, i erfaringen med års lange parforhold, som bød på meget andet end romantik.

Derudover udsprang interessen, for at arbejde med temaerne også med afsæt i de mange måder, der i vore samfund fokuseres på uddannelse og læring. Men særligt også når et parforhold eller et ægteskab er udfordret - men knap så meget, for ikke at sige sjældent hvis det 'virker'. Med dette udgangspunkt forholder jeg mig til, at vi lever i en samtid, som i mange henseende, kræver forandring og konstant selvudvikling - hvilket i sidste ende kan resultere i, at langvarig kærlighed ikke længere kan fungere eller nødvendigvis skal kunne fungere.

Videnskabsteori

Videnskabsteoretisk arbejder specialet med en fænomenologisk tilgang. I kommende afsnit redegøres der først for begreberne epistemologi og ontologi i generel betydning, da disse er centrale for en videnskabsteoretisk forståelse. Derefter redegøres der overordnet for fænomenologiens grundtanker og centrale begreber. Hertil ekspliciteres grundlaget for valg af videnskabsteoretisk tilgang og dets indflydelse på specialets undersøgelse samt karakteren af den viden, der stræbes efter at producere.

Epistemologi og ontologi

Dette afsnit afdækker, som beskrevet ovenfor, kortfattede redegørelser af epistemologi samt ontologi. Grundlaget er at eksplicite begreberne, med henblik på at beskrive hvad videnskabsteori er og hvilket formål det har.

Epistemologi interesserer sig for hvordan man kan vide, at man ved noget. Altså, “*Læren om videns forhold til det, man ved noget om.*” (Olsen & Pedersen, 2015, s. 329). Et hovedsageligt kendetegn ved epistemologi er derfor, fokuseret mod hvilke kriterier der opstilles for en bestemt opfattelse af sandhed, altså sandhedsforståelse. Derfor beskæftiger den sig ligeledes med hvilke muligheder der skabes, - med afsæt i de opstillede respektive sandhedskriterier (Olsen & Pedersen, 2015, s. 114). Midlertidigt kan man inddele epistemologi med to hovedretninger; objektivisme og perspektivisme. Hvor objektivistisk epistemologi arbejder med sandhed, som værende objektiv, hvilket gør at man konkret kan afprøve og konkludere det der undersøges, så arbejder perspektivistisk epistemologi modsat med sandhedskriterier, som eksempelvis at en virkelighed ikke kan objektiviseres, da den altid vil være fortolket (Olsen & Pedersen, 2015, s. 114).

I specialet arbejdes der med den perspektivistiske epistemologiske forståelse, grundet et hovedsagligt, undersøgelsesmæssigt fokus på kvalitative aspekter af viden. Dette gør, at der arbejdes med en epistemologisk tilgang, hvor sandhed og virkelighed opstilles ud fra både undersøgeren og de informanternes, som specialets empiri primært bygger på, subjektive forståelse samt fortolkning heraf. Endeligt argumenterer jeg for, at indtage en perspektivistisk epistemologisk tilgang da den grundlæggende præmis er at viden anskues som, ... *ét beskrivelsessystem...* (Olsen & Pedersen, 2015, s. 128), hvilket komplimentere fænomenologien, som i høj grad ligeledes arbejder med beskrivelser, da man har fokus på måden hvorpå det enkelte individ, *bevidst* skaber mening af sine erfaringer (Rendtorff, 2005, s. 280). Epistemologisk arbejder fænomenologien med de erfaringer, som det enkelte individ har. Det er hvordan virkeligheden og erfaringerne fremstår for det enkelte individ der skal tages i betragtning, når der skal analyseres i respektive undersøgelser. Dette gør, at der epistemologisk stræbes efter at beskrive individets væren i verden med afsæt i dets egen anskuelse, forståelse samt oplevelser af verden (Rendtorff, 2005, s. 279-280).

Ontologi

Ontologi handler om hvad verden består af. En klassisk diskussion inden for samfundsvidenskab er om hvorvidt samfundet består af en strukturel helhed eller af summen,

af individer (Olsen & Pedersen, 2015, s. 333). Modsat epistemologien, som retter sig mod hvilke muligheder og kriterier der er for viden om verden og hvordan den skal forstås, beskæftiger ontologien sig med hvad verden er. Også kaldet for genstandens beskaffenhed. I dette tilfælde handler ontologi om, hvad samfundet er (Olsen & Pedersen, 2015, s. 115). Inden for samfundsvidenskab arbejder man som oftest med konstruktioner, hvilket gør at man anskuer verden som værende skabt gennem sprogets samfundsmæssige strukturer endvidere med en ontologisk forståelse af, at verden i sig selv ikke har en objektiv natur. Hvorimod essentialister er af den overbevisning, at verden foruden sproglige konstruktioner, har en objektiv essen samt natur (Olsen & Pedersen, 2015, s. 115). Det ontologiske afsæt man indtager, som undersøger, har derfor betydning for hvilke epistemologisk forståelse man har samt valg af metodisk tilgang (Olsen & Pedersen, 2015, s. 117). Med afsæt i, den tidligere beskrevet perspektivistiske epistemologi, er der hertil nogle kendetegn ved en perspektivistisk ontologisk forståelse. Nærværende speciale forholder sig særligt til det samfundsmæssige syn, som bygger på at der findes *mange lokale livsformer* og verdensbilleder som er baseret på forskellige rationaler, som i sidst ende er baseret på en decentrering af subjektivitet (Olsen & Pedersen, 2015, s. 128). Set i forhold til specialets problemformulering, er rettetheden mod de eksemplariske forestillinger et billede på nogle af de livsformer og verdensbilleder, som der findes.

Fænomenologisk inspiration

Kommende afsnit præsenterer den specifikke videnskabsteoretiske retning, som specialet beskæftiger sig med. Der redegøres ligeledes for centrale begreber herfra. Valg af videnskabsteoretisk retning, har omfattende betydning for specialets problem- og løsningsorientering. Endvidere får dette ligeledes betydning for måden der rationaliseres på og arbejdes med viden. Ydermere har det videnskabsteoretiske udgangspunkt indflydelse på undersøgelsesarbejdet samt metodevalg.

Fænomenologi

Fænomenologien er en filosofisk retning, som stadig vinder større indpas i humanistiske sammenhænge, både som inspirationskilde for andre videnskabsteoretiske retninger men også henhold kvalitativt forskningsarbejde. Til trods for at fænomenologien gennem tiden har ændret sig, grundet forskellige fortolkninger af andre store filosoffer, går flere grundlæggende definitions-mæssige fællestræk igen, med udgangspunkt i filosofen, Edmund Husserl (1859-1938) teoretiske overbevisninger (Zahavi, 2014, s. 189). Med dette afsæt kan

fænomenologien karakteriseres ud fra to overordnede interesser. Den ene værende, at forholde sig til bevidsthedens perception og oplevelse af sandhed, ud fra et eksistentielt perspektiv. Det andet værende, at være tro mod de faktiske forhold uden at adskille eksistens og essens (Zahavi, 2014, s. 191). Både i nærværende skrevne- og ligeledes i kommende tekst, opstilles der i fænomenologien flere modsatrettede tænkninger. Disse modsætninger kan ikke undlades, da dette ville øge risikoen for et unuanceret blik på filosofien bag. Modsætningerne skal ikke anskues som værende uforenelige, derimod skal de betragtes som komplementære, med henblik på, at kunne indfange en øget kompleksitet af fænomenologien (Zahavi, 2014, s. 192).

Centrale begreber

Kommende afsnit, kortlægger de fænomenologiske begreber som specialets er inspireret af. Beskrivelser af begreberne forekommer opdelt men dette gør ikke at, de skal tænkes statiske adskilte men nærmere som relationelle.

Fænomen

Fænomen bliver begrebsliggjort, da fænomenologien er videnskaben om disse, og beskæftiger sig med at undersøge fænomener. Fænomen defineres som det umiddelbare, det der er til at se, altså det tilsyneladende. Dette er ikke ens betydning med, at man kun skal forholde sig til det 'overfladiske', men hensigten er nærmere at fokusere på tilsyneladende forståelses- samt fremtrædelsesformer. Dette grundet, at fremtrædelsesformer kan bygge på nogle mere underliggende og implicite rationaler. Der lægges derfor, i denne sammenhæng, særlig vægt på den videnskabelige værdi, som *fremtrædelse* har (Zahavi, 2014, s. 195-196). Hertil må man være bekendt med, at fænomenologien ikke vender sin opmærksomhed mod individets skjulte verden men i stedet på hvordan den fremstår og manifesteres i verden. Endvidere skal det tilføjes, at fremtrædelse, kan fremstå på mange forskellige måder, alt efter hvor man stiller sig og hvem der kigger. Med dette afsæt, interesserer fænomenologien sig for den forskelligartethed der findes, også kaldet for *fænomentyper* (Zahavi, 2014, s. 196). I forbindelse med specialets kommende empiriske dataindsamling, repræsentere de udvalgte informanter, den forskelligartethed som fænomenologien er optaget af og de fremtrædelsesformer, informanternes ytrer gennem sprog, ses i sammenhæng med eventuelle implicite rationaler.

Erfaring og antagelse

Tidligere omtalte filosof, Husserl (2005), har en teoretisk 'sigen', hvad angår hans fænomenologiske standpunkt, hvilket var; til sagen selv, som indbefattede en rettethed mod, at analysere individers *bevidste erfaringer*, med formålet om at forstå deres engagement i verden (Rendtorff, 2005, s. 279-280). Begreberne erfaring og antagelse, har derfor en central betydning for forståelsen af fænomenologiens fokus. Dette kommer eksempelvis til udtryk ved at, "*Den søger at reflektere over erfaringens mulighedsbetingelser, og den suspenderer de antagelser, vi gør os i den naturlige, førfilosofiske, indstilling (herunder vores antagelse om eksistensen af en bevidsthedsuafhængig virkelighed)...*" (Zahavi, 2014, s. 191). Derudover stræbes der, med forestående udgangspunkt, efter at undersøge erfaringer samt antagelser med et kritisk blik - dog med en viden om, at disse erfaringer og antagelser udspringer fra et eksisterende verdensbillede, som gør at fokus må rettes mod at 'kortlægge'... "*den fulde betydning af denne umiddelbare og direkte kontakt med verden.*" (Zahavi, 2014, s. 191). Det var Husserl (2005), der var interesseret i individets bevidste erfaringer og hvorledes der blev skabt mening i verden med disse. Hertil introduceres *intentionalitet*, som er det begreb, som Husserl (2005) anvender for den bevidste rettethed, individet må have, mod det der erfares. Grundlaget for fænomenologiens særlige opmærksomhed på erfaringer og meningsskabelse gennem bevidstheden, er at "*Tilsynekomsten i erfaringen viser den oprindelige mening*" (Rendtorff, 2005, s. 280). Hertil kan sidstnævnte ses i sammenhæng til specialets interessere sig for informanternes meningsskabelse af fænomenet, parforhold og kærlighed.

Livsverden

Livsverden er et andet centralt begreb og omhandler individets oplevelser af verden. Der lægges her vægt på, at en livsverden bliver beskrevet i overensstemmelse med hvordan individets selv har beskrevet sine oplevelser af verden (Zahavi, 2014, s. 191). Nærmere beskrivelse af begrebet lyder, blandt andet, således;

En livsverden bygger på en horisont i tid og rum, hvor tingene viser sig i deres konkrete menings- og erfaringsstrukturer. Samfund, historie og kultur udtrykker en sådan rettethed, hvor bevidstheden aldrig er passiv for erfaringen, men medspiller med erfaringens bevidsthed i en oprindelig meningssammenhæng, der bryder modsætningen mellem subjekt og objekt. (Rendtorff, 2005, s. 281).

I beskæftigelse med livsverdensbegrebet, opstilles der et kriterium om at være særlig deskriptiv, i arbejdet med fænomenologien. Dette udelukker ikke nødvendigvis, at der må være åbenhed overfor analyse af erfaringsmæssige struktur i den enkeltes livsverden, som Husserl (2014) omtaler det; som en genetisk fænomenologi, hvilke har til hensigt at mindske en statisk forståelse af filosofien. Denne åbenhed, kan dog tilsyneladende udfordrer den deskriptive disciplin, og må derfor ikke forveksles eller overlades til "*spekulationer og teoretiske konstruktioner*" (Zahavi, 2014, s. 192). Denne udmelding kan anskues som en kritisk rettet mod videnskab, der tendenser til at gøre individet til, endimensionelt, at være genstand i verden, - underlagt af en teoretisering fremfor, at forholde sig eksplicit til den allerede eksisterende viden, som individet fremlægger, der er tilgængeligt i et førstepersonsperspektiv (Zahavi, 2014, s. 192).

Førstehåndsperspektivet

Førstehåndsperspektivet vægtes højt i fænomenologien, hvilket er forankret i forsøget om at forstå verden, med overbevisningen er at individets subjektive struktur er en uundgåelig medspiller heri (Zahavi, 2014, s. 198). Dette er dog ikke ens betydning med, at subjektivitet nødvendigvis bør stå alene, men nærmere at måden et individ fremtræder, oplever, antager og erfarer på, altid har noget at gøre med nogen eller noget. Dette resulterer i at man, ifølge fænomenologien, må anskue subjektivitet, genstandsfremtrædelse og dermed intentionaliteten, som en måde at få adgang til en nuanceret forståelse af verden (Zahavi, 2014, s. 199-200).

Refleksion over videnskabsteoretisk tilgang

Med afsæt i videnskabsteoriens grundlæggende begreber ontologi og epistemologi, har fænomenologien gennemgående indflydelse på hvordan specialet er videnskabsorienteret, hvilken rettet af interesse det har samt hvorledes undersøgelsesarbejdet er tilrettelagt. Udledt af ovenstående teoretisk redegørelse af fænomenologien, fokuseres der ontologisk særligt på det subjektuelle aspekt af eksistens, hvilket kan konkretiseres ved at "*... Eksistens går forud for essens*" (Rendtorff, 2005, s. 287) og det er herfra, at interessen for individets oplevelse af den sociale verden, udspringer. Denne fænomenologiske ontologi, har gennemgribende indflydelse på specialets vidensinteresse, hvilket kommer til udtryk både eksplicit, eksempelvis i det metodiske hovedafsnit og mere implicit, eksempelvis i analysearbejdet. Epistemologisk fokusere fænomenologien særdeles på den erfaringsbaseret viden og metodisk arbejdes der derfor, i specialet, med en epistemologisk præmis om, at det

“Her drejer det sig om at indfange virkeligheden ved at lade sig lede af de umærkelige variationer, der gives i den intuitive sansning af verden.” (Rendtorff, 2005, s. 285). Ydermere arbejdes der i fænomenologien med en epistemologisk forståelse af, at man, med et undersøgelsesarbejde, kan bidrage med ny viden via indsigt i individets livsverden (Rendtorff, 2005, s. 286). I forbindelse med specialets undersøgelsesarbejde, rettes der derfor fokus mod at indsamle erfaringsbaseret beskrivende empirisk materiale. Ydermere er specialets hensigt, at bidrage med ny viden omkring hvordan kærlighed og parforhold opleves i samtiden, hvilket gør at menneskelige erfaringer med disse temaer, inddrages.

Metodeteori

I kommende afsnit præsenteres de metoder, som ligger til grund for udarbejdelsen af specialets empiriske materiale, opbygnings- og behandlingsmæssigt. Først, redegøres der for det metodiske fænomenologiske aspekt, som specialet arbejder med i forbindelse med behandlingen af omtalte empiriske materiale. Efterfølgende præsenteres metoden, kvalitative forskningsinterviews, som er måden empirien er blevet indsamlet på og derefter introduceres anvendelse heraf, i form af interviewguides. Afslutningsvist præsenteres valget af analysestrategi, som har betydning for hvorledes der senere i specialet, analyseres.

Fænomenologisk metode

I arbejdet med fænomenologisk kvalitativ forskning, er det hovedsagelige fokus rettet mod at undersøge den virkelighed, som er fremtrædende. Dette medfører at undersøgeren må forholde sig åbent til de respektive informanternes beskrivelser, erfaring samt oplevelser ydermere bestræber sig på, at tilsidesætte egne fordomme, i det omfang det er muligt. Der er gennem tiden udviklet flere forskellige måder, at arbejde metodisk med fænomenologien på, hvortil at nærværende speciales har valgt at arbejde, inspireret af psykolog, Amadeo Giorgi (2015). Giorgi (2015) er en af dem, som har omfattende erfaring med anvendelsen samt videreudvikling af fænomenologisk metodik. I denne sammenhæng har Giorgi (2015) opsat en række overordnede metoderegler (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 227), som blandt andet er anvendt i udarbejdelsen af specialet. Der er grundlæggende fire metoderegler, som præsenteres i nedenstående tekst;

- Det første skridt i en forskningsrelateret proces er, at tilegne sig beskrivelser af det tema, som ønskes undersøgt. Beskrivelserne skal bygge på et individs erfaringer, hvilket udgør et fænomen. I realiteten kan dette individ både være en selv, såvel som

en anden. Forinden et kommende analysearbejde af fænomenet, må undersøgeren gå til det empiriske materiale med en fænomenologisk tilgang, hvilket sker ved at søge at tilsidesætte fordomme og egne forståelser. Formålet med dette er, at lære materialet godt at kende, dette sker konkret ved en sammenhængende gennemlæsning af materialet (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015).

- Efter at have erhvervet sig et godt kendskab til materialet via gennemlæsning af beskrivelserne, med en åben fænomenologisk tilgang, må undersøgeren starte ved begyndelsen igen og denne gang læse med henblik på at udlede meningsenheder (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015).
- Først efter arbejdet med de to første metoderegler, må subjektet overskrides og undersøgeren må nu starte en tredje gennemlæsning med henblik på, at udlede begreber og tematiseringer der kan være udtryk for det som der ønskes belyst. Derfor at der, i denne metodiske fase, gerne må anvendes andet sprogbrug end informantens eget (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015).
- Med afsæt i de tematiseringer, som er blevet etableret i ovenstående fase præsenteres de generaliserende strukturer af det fænomen, som individet har beskrevet. Formålet med at følge disse metoderegler er, at identificere det generelle i de specifikke fænomenologiske beskrivelser (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 228).

Kvalitative forskningsinterview

Specialet arbejder med metoden, kvalitative forskningsinterviews. Dette med teoretisk inspiration fra professor i pædagogisk psykologi, Steinar Kvale & professor i almenpsykologi og kvalitative metoder, Svend Brinkmann (2009). I denne sammenhæng, skal det påpeges at de kvalitative interviews blev foretaget elektronisk, hvilket gør at der i kommende metodeafsnit er lagt vægt på, de elementer som særligt kendetegner elektroniske interviews.

Interview i et fænomenologisk perspektiv

Videnskabsteoretisk positionerer specialets sig, som tidligere beskrevet, fænomenologisk, hvilket gør at den grundlæggende empiriske interesse er, “... at forstå sociale fænomener ud fra aktørernes egne perspektiver og beskrive verden, som den opleves af informanterne, ud fra den antagelse, at den vigtige virkelighed er den, mennesker opfatter” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 44). Dette har betydning for måden hvorpå, kommende interviewguides er udarbejdet. De konkrete spørgsmål, der stilles med afsæt i forskningsspørgsmål, sigter efter at indsamle viden i form af informanternes beskrivelser af deres livsverden, for senere,

“... at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener.” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 45). Endeligt, er kommende interviewguides ligeledes inspireret af Kvale & Brinkmanns (2009) udlægning af grundlæggende fænomnologiske aspekter af kvalitativ forskning. Disse er præsenteret ved; Livsverden, Mening, Kvalitativt, Deskriptivt, Specificitet, Bevidst naivitet, Fokuseret, Flertydigt, Forandring, Sensitivitet samt Positiv oplevelse (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 46). Nedenstående tekst repræsenterer disse aspekter henhold specialets empiriske dataindsamling.

Tolv aspekter af fænomnologiske interviews

De respektive interviews retter sig mod, at indsamle ‘fordomsfrie’ beskrivelser af informanternes daglige livsverden. Livsverden skal, i denne sammenhæng, anses som værende individuelle fremtrædende oplevelser. Dette skaber grundlag for, at man med fænomnologisk undersøgelsesarbejde stræber efter, at skabe en mere abstrakt form for viden (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 47). Formålet med meningsaspektet, af de fænomnologiske interviews, er at *“forstå betydningen af centrale temaer i interviewpersonens livsverden.”* (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 47). Hertil er interviewerens rolle, at skulle fortolke den enkelte informants fremtrædende livsverden. Der kan med fordel både udarbejdes spørgsmål, med fokus på mening, følelser og et faktuel plan, alt med henblik på at være velinformeret om det relevante interview-emne, i dette tilfælde kærlighed og parforhold. Det er en forudsætning for kommende fortolkningsarbejde, at være velinformeret (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 47-48). Det tredje aspekt er, at der skal rettes fokus mod kvalitative aspekter og der skal derfor ikke søges efter at kunne kvantificere det empiriske materiale. Det kvalitative aspekt, skal ses i forbindelse med interviewenes interesser for beskrivelser af livsverden samt den efterfølgende meningsfortolkning heraf. Grundet orienteringen mod beskrivelser, som denne form for interviews beskæftiger sig med, må der være et særligt fokus på at det empiriske materiale bliver deskriptivt, hvilket ligeledes tidligere blev nævnt i forbindelse med redegørelse af fænomnologi. Hensigten med dette er, at belyse de nuancer der er ved et fænomen snarere end at sigte efter at kunne kategorisere (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 48). Ydermere opfordres der til at man retter spørgsmålene med en specificitet og derefter udleder en mere konkret forståelse af den indsamlede viden. Derudover må man, i rollen som interviewer, være opmærksom på at inddrage en bevidst naivitet, - dette med formålet om at forholde sig åbent overfor eventuelle uventede informationer, som kan lede til nye fænomener frem for udelukkende forudfattede forestillinger herom. De respektive informanter må derfor mødes med nysgerrighed (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 48-49).

Alligevel må planlægningen af interviewspørgsmålene være fokuseret mod bestemte temaer og stadig balanceres, så interviewet ikke bliver forstyrret, hvad angår at indsamle informationerne om de relevante temaer. Den enkeltes informants svar kan også være flertydigt og der kan oftest udledes flere forskellige meningsfortolkninger ud af beskrivelserne. Derfor må man med interviewet bestræbe sig på at forstå om, flertydigheden skyldes kommunikationsproblemer eller modstridende oplevelser i informantens livsverden. Dertil må man som interviewer, også være bekendt med at informanten i løbet af et interview kan skifte mening om det respektive tema, som interviewet omhandler. Denne forandring kan skyldes løbende erkendelser og refleksion (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 49). Ydermere forudsætter rollen som interviewer en sensitivitet og opmærksomhed omkring, at interview er en interpersonel situation. Hertil må man, som interviewer, erkende at samspillet mellem interviewer og informant kan resultere i forsvarsmekanismer eller etisk krænkelse af vedkommende (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 49-50). Endeligt ekspliciteres det derfor afslutningsvist, at der må skabes en positiv oplevelse for de involverede informanter. Afsluttende må undersøgelsen, som informanterne deltager i, på nogle måder kunne berige deres daglige liv med nye indsigter (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 50).

Interviewform

De respektive interviews, som er udarbejdet i forbindelse med specialet, er foretaget pr. mails. Formen kaldes overordnet for *computerstøttede interview* (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 169). I denne sammenhæng er mails derfor, det instrument som anvendes ved specialets dataindsamling. De computerstøttede interviews er med tiden blevet mere udbredt indenfor kvalitativ forskning, grundet en række fordele ved dem, blandt andet såsom at forskerne har større mulighed for at interviewe til trods for større geografiske afstand. En anden udtalt fordel ved at anvende mails, som redskab, er at transskriptionerne ved et mailinterview allerede skrevet og klar til analyse, når det er blevet besvaret. Samspillet i et mailinterview er dog *asynkront*, hvilket gør at undersøgeren skal sikre en tydelig sproglig kommunikation (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 169). Specialet arbejder med denne interviewform, særligt grundet dette aspekt af computerstøttede interview: "*Når man arbejder med computerstøttede interview, er det imidlertid ofte lettere at beskæftige sig åbent med intime aspekter af menneskers liv...*" (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 169). I denne forbindelse argumentere jeg for, at både kærlighed og parforhold til dels kan klassificeres som værende noget personligt og intimt og formålet er derfor, at skabe rammer som er bevist hensigtsmæssige i andre forskningssammenhænge. I arbejdet med elektroniske mail-interviews, kan man

dataindsamlingen både bestå af mange udvekslinger af mails såvel som få (Lokman, 2006, s. 1288). Henhold anvendelse af mails i specialets, blev der udsendt en mail til hver af informanterne med selve interviewspørgsmålene og efter at have modtaget besvarelserne, fra dem, udsendte jeg en takkemail til hver af dem. At foretage interviews via mail er i udgangspunktet ikke mere udfordrende end andre konventionelle former for forskning, men det kræver nogle teknologiske kompetencer (Lokman, 2006, s. 1289). Dog kan man i nutiden anse mails, som en 'normalitet', hvilket ikke nødvendigvis kræver de store teknologiske evner, hvorimod redskabet, online survey, derimod er en mere omfattende elektronisk undersøgelse, som kræver større ekspertise. I sammenhæng med specialet er der lagt vægt på, at informanterne var oplyst omkring de risici, der kan være forbundet med at have deres besvarelser af de respektive interviews, liggende online, - dette til trods for, at mailinterviewsne blev udvekslet via personlige mailadresser.

Elektroniske mail-interviews er med tiden blevet, som tidligere nævnt, en mere kendt etnografisk metode indenfor kvalitativ forskning (Lokman, 2006, s. 1281). Foruden de allerede præsenterede fordele ved interviewformen, er der særligt yderligere en grund, som i høj grad ligger til grund for valg af metode i forbindelse med specialets empiriske dataindsamling. Det forventes, at man kan indsamle 'bedre' og mere fyldestgørende data ved interview, der foretages ansigt til ansigt, hvilket er grundet at man her kan anvende andre sanser og observere kropssprog og toneleje (Lokman, 2006, 1290). At dette ikke kan observeres via elektroniske mails, kan i denne sammenhæng være en fordel. I og med at specialets arbejder med en fænomenologisk videnskabsteoretisk position, prioriteres det i grad at forholde sig 'udelukkende' til de bevidste beskrivelser af erfaringer og oplevelserne som informanter udlægger. Med denne position forventes det, at jeg som undersøger, bestræber mig på at tilsidesætte mine fordomme og egne forståelser, om eventuelle usagte eller underliggende signaler som informanter udsender mens de 'fortæller'. Ved at anvende en elektronisk interviewform, argumentere jeg for at man kan øge muligheden for, at kunne imødekomme dette fænomenologiske princip. Ydermere grundet den form for materiale der bliver produceret, med denne metodiske tilgang. Karakteristika ved det specifikke materiale, jeg modtog via disse elektroniske interviews var derfor præget af, at informanterne kun forholdte sig til de respektive spørgsmål der blev stillet. Da der ikke løbende blev stillet uddybende eller sideløbende spørgsmål undervejs, fik informanterne mulighed for at beskrive egne oplevelser og antagelser uden afbrydelser, hvilket gjorde materialet tro mod individets fortælling. Dette da interviewet, i minimalt omfang, var 'styret' af interviewerens fordomme og forforståelser, hvilket kan være en risiko, ved ansigt til ansigt interviews. I og med at

informanterne ikke blev afbrudt løbende gennem interviewet, af interviewer, er et andet kendetegn ved det indsamlede materiale at informanterne selv reguleret hvor meget eller hvor lidt, de syntes at besvarelsen af de forskellige spørgsmål skulle uddybes. Dette resulteret i, at hver af de tre informanter ikke nødvendigvis uddybede eller lagde lige meget vægt på de samme spørgsmål, men dem som de selv synes var 'vigtigt' eller mest betydningsfuldt for dem.

Interviewpersoner

Specialets empiriske dataindsamling stammer fra tre informanter. Informant N er en 31-årig mand og er på nuværende tidspunkt i et parforhold og har været det i omtrent fem år. Informant L er en 38-årig kvinde og er på nuværende tidspunkt i et parforhold og har været det i syv år. Informant S er en 26-årig mand og er på nuværende tidspunkt single og har været det hele livet. Mere dybdegående viden om informanterne, præsenteres i specialets empiriske afsnit, der tager udgangspunkt i bilag 1, som indeholder transskriptioner. Grundlaget for at disse tre informanter er udvalgt og adspurgt, om deltagelse, er delvist med udgangspunkt i forskellige argumenter. Til sammenligning blev alle tre informanter adspurgt om deltagelse grundet deres alder, - dette da interessen er, at indsamle viden omkring hvordan unge voksne oplever kærlighed og parforhold. Derudover var hensigten, at indsamle viden omkring erfaringer fra individer der befandt sig i parforhold og ligeledes individer der var singler. Dette med henblik på, at få et indtryk af, om hvorvidt dette påvirkede deres forståelse af kærlighed og parforhold. Derudover, ønskede jeg at øge kompleksiteten af specialets undersøgelse, ved at inddrage en single informant, - grundet at der i samtiden er rekord mange enlige unge voksne, som beskrevet i problemfeltet, hvortil min undren er om hvorvidt dette 'skyldes' en herskende samtidig tendens omkring selvrealisering og udvikling.

Til trods for, at der i specialets problemfelt åbnes op med skilsmisseprocenter, har jeg ikke valgt at adspørge individer der har været dette igennem. Grunden til at jeg traf dette valg, er og var fordi at det overvejende formål med specialets undersøgelse er at undersøge hvorfor nogle par, som har været sammen i mere end fire år har formået at bevare forholdet.

Interviewguides

Der er udarbejdet to forskellige interviewguides. Dette da, to af informanterne er i et parforhold og den tredje informant er single. Nogle af spørgsmålene er dog ens i begge udgaver, da forskningsinteresserne på nogle områder er det samme, hvad enten informanterne er i et parforhold eller ej. Til trods for, at interviewguidesne er rettet mod kvalitativt

forskningsarbejde er der ligeledes spørgsmål af kvantitativ karakter, da det “*I mange interview kan være afgørende at indhente gyldig, faktuel information*” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 171). Derudover består interviewspørgsmålene er to typer af spørgsmål, den ene værende *indledende spørgsmål* og det andet værende det der betegnes som ‘*tavshed*’. De indledende spørgsmål har til formål, at fordre spontane beskrivelser hvilket kan medbringe informanternes egne oplevelser af hvad der er væsentligt ved det fænomen, som undersøges. Da specialets arbejder med elektroniske interviews, er spørgsmålstypen, ‘tavshed’ i høj grad i fokus. Tavshed er, i denne sammenhæng, karakteriseret ved at lade informanten, uafbrudt fortælle, hvilket kan lede til meningsfuld information (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 156). Den uafbrudte fortælling, sker naturligvis grundet at den envejskommunikation som foregår i besvarelse af en mail. Nedenstående, præsenteres de to interviewguides, inspireret af Kvale og Brinkmanns (2009) tabel 7.1 (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 153).

Interviewguide til informanter i parforhold

Forskningsspørgsmål	Konkrete spørgsmål
<i>Hvilken informant har vi med at gøre?</i> <i>Viden om informanten i et samfundsmæssigt perspektiv.</i>	Er du mand eller kvinde? Hvor gammel er du? Hvilket uddannelsesmæssigt niveau har du? Hvilken arbejdsmæssig baggrund har du? Hvilken civilstatus har du? Hvor længe har du haft din nuværende civilstatus? Hvordan ville du beskrive dig selv?

<i>Hvilken partner er informanten sammen med?</i> <i>Viden om informantens partner.</i>	Er din partner mand eller kvinde? Hvor gammel er din partner? Hvilket uddannelsesmæssigt niveau har din partner? Hvilken arbejdsmæssig baggrund har din partner? Hvordan ville du beskrive din partner?
<i>Hvilke forestillinger har informanten om parforholdet?</i> <i>Viden om informantens oplevelse af parforholdet.</i>	Hvordan ville du beskrive jeres parforhold? Har I haft kriser i parforholdet? Hvis ja, hvordan ville du beskrive dem? Hvad er hovedårsagen til I stadig er sammen?
<i>Hvordan forstår informanten kærlighed?</i> <i>Viden om informantens oplevelse af kærlighed og indsigt i hvilke forventninger informanten har hertil.</i>	Beskriv hvad kærlighed er for dig. Beskriv hvilke forventninger du har til kærlighed.
<i>Hvordan forstår informanten parforhold?</i> <i>Viden om informantens oplevelse af parforhold og indsigt i hvilke forventninger informanten har hertil.</i>	Beskriv hvad parforhold er for dig. Beskriv hvilke forventninger du har til parforholdet.

Interviewguide til informanten, der er single

Forskningsspørgsmål	Konkrete spørgsmål
<i>Hvilken informant har vi med at gøre?</i> <i>Viden om informanten i et samfundsmæssigt perspektiv.</i>	Er du mand eller kvinde? Hvor gammel er du? Hvilket uddannelsesmæssigt niveau har du? Hvilken arbejdsmæssig baggrund har du? Hvilken civilstatus har du? Hvor længe har du haft din nuværende civilstatus? Hvordan ville du beskrive dig selv?
<i>Hvilke forestillinger har informanten om sin civilstatus og af et fremtidigt parforhold?</i> <i>Viden om informantens oplevelse af civilstatus og af eventuelt parforhold.</i>	Hvorfor er du single? Hvordan ville du beskrive det, at være single? Hvordan skulle en potentiel partner, for dig, være?
<i>Hvordan forstår informanten kærlighed?</i> <i>Viden om informantens oplevelse af kærlighed og indsigt i hvilke forventninger informanten har hertil.</i>	Beskriv hvad kærlighed er for dig. Beskriv hvilke forventninger du har til kærlighed.

<i>Hvordan forstår informanten parforhold?</i>	Beskriv hvad parforhold er for dig.
<i>Viden om informantens oplevelse af parforhold og indsigt i hvilke forventninger informanten har hertil.</i>	Beskriv hvilke forventninger du har til parforholdet.

Analysestrategi

I følgende afsnit præsenteres og beskrives den analysestrategi, som specialet beskæftiger sig med. Efterfølgende introduceres der til nogle af de sammenhænge, som der finder sted mellem specialets problemstilling, subjektivisme samt valgte analysestrategi.

Abduktion

Valg af analysestrategi, afhænger af hvilken forståelse man som undersøger har af samfundet. Denne forståelse har derfor også indflydelse på de metodevalg der træffes (Olsen & Pedersen, 2015, s. 52). Som undersøger, indtager jeg en abduktiv forholdelse til samfundet, i nærværende speciale. Abduktion bygger på en samfundsopfattelse, hvor man gennem sekvenser af handlinger muliggør viden om praksis. Ydermere skal hændelser ses i de kontekstuelle processer de er en del af (Olsen & Pedersen, 2015, s. 53). I forhold til specialets kommende analysearbejde, anses informationerne som værende 'kilden' til hændelser, og de kontekstuelle processer de, i denne sammenhæng, bliver en del af er den teoretiske referenceramme jeg har valgt at inddrage samt anvende.

Hvad angår en abduktiv analysestrategi, tager man udgangspunkt i et empirisk grundlag (Olsen & Pedersen, 2015, s. 116). I specialets kontekst henvises der til den problematisering, der blev skitseret i indledningen, vedrørende den høje skilsmisseprocent og samfundsmæssige tendens, til at individer kan have ambivalente oplevelser af kærlighed og parforhold. Med det empiriske udgangspunkt bevæger man sig, med en abduktiv tilgang videre teoretisk med henblik på, at identificere hvad der måtte ligge bag (Olsen & Pedersen, 2015, s. 116). Bevægelsen kan beskrives således; "*Man foretager altså et kvalitativt spring fra dataene til det bestemmende princip, der kan forklare dataenes struktur og korrelationer.*" (Olsen & Pedersen, 2015, s. 116). Hertil skal det dog påpeges at til trods for det bestemmende princip, arbejder abduktionen med dette som værende et kvalificeret 'gæt'

snarere en endegyldig sandhed. I stedet vil man med en abduktiv analysestrategi typisk være interesseret i, at frembringe en generel pointe (Olsen & Pedersen, 2015, s. 116). Dette kommer eksempelvis til udtryk i specialets afrundende analyse, konklusion samt diskussion. Et andet forhold, som har betydning for valg af abduktion, er at det udspringer af subjektivismen. Subjektivismen beskæftiger sig med at verden består af subjektive forståelser, oplevelser og tolkninger og dette skal undersøges, gennem den involveredes bevidste viden, hvilket man gør ved at sætte sig ind i dets specifikke verdensbillede (Olsen & Pedersen, 2015, s. 140-141). Set i relation til specialets problemstilling, hvis anatomi er et paradoks, er subjektivismen ligeledes interesseret i, *“at beskrive årsager til, at tingene ikke foregår, som man umiddelbart havde forestillet sig.”* (Olsen & Pedersen, 2015, s. 141), - hvilket komplimentere specialets erkendelsesinteresse vedrørende kærlighed og parforhold.

Kapitel 3.

Kærlighed og parforhold

Kommende afsnit udlægger nogle forskellige teoretiske beskrivelser af, hvordan man kan forstå og definere kærlighed og parforhold. Disse forskellige perspektiver udgør det teoretiske greb, som specialets rammesætning består af. Specialet arbejder med forskelligartede teoretiske forankringer, med hensigt at øge kompleksiteten af udlægningen af de omhandlende tematiseringer. Ydermere for, at favne diversiteten i informanternes beskrivelser af deres oplevelser med kærlighed og parforhold. Afslutningsvist diskuteres samspillet mellem de forskellige teoretiske perspektiver, både hvor de har nogle fællestræk og hvor de er modsatrettede. Set i sammenhæng til specialets anvendelse af en abduktiv tilgang, *“... er der et behov for at læse sig ind på flere relevante teoretiske tilgange.”* (Olsen & Pedersen, 2015, s. 73). Overskrifterne på disse kommende afsnit, er præsenteret ved de forskellige teoretikere og forskere, som har beskæftiget sig med de respektive definitioner af kærlighed og parforhold. Endeligt skal det påpeges, at valget om at inddrage flere forskellige teoretiske forankringer, gør at kun centrale essenser af disse er præsenteret endvidere anvendt i senere analysearbejde. De teoretikere som er inddraget, har forskellige uddannelsesmæssige baggrunde, hvilket har indflydelse på hvordan de hver især forstår og arbejder med kærlighed

og parforhold. Dette betyder at den viden, som hver af de teoretiske forankringer kan bidrage med rummer en diversitet, som søges anvendt i specialet, med formålet at indfange en øget kompleksitetsforståelse heraf.

Anne Marie Pahuus

Kommende definition af kærlighed er med udgangspunkt i filosofiske og psykologiske forståelser, udarbejdet af filosof og Prodekan, Anne Marie Pahuus (Pahuus, 2013, s. 15). Pahuus (2013) beskæftiger sig hovedsageligt med kærlighed og parforhold ud fra en kulturorienteret forståelse. Dette kommer blandt andet til udtryk i form af en 'samtdiagnose', efterfulgt af et bagudskuende blik på hvordan kærlighed forhen er blevet defineret. I den sammenhæng trækker Pahuus (2013) på ældre og mere klassiske forståelser af kærlighed, eksempelvis med referencer til Kierkegaard og Platon. I specialet er denne teoretiske udlægning, inddraget med henblik på at belyse og forstå hvilke nutidige kulturelle tendenser der kan være spil, hvad angår kærlighed og parforhold. Derudover er det teoretiske bidrag, Pahuus (2013) fremstiller, inddraget med formål om, at supplere Baumans (2003) sociologiske perspektiv, som efterfølgende præsenteres.

Kærlighed anvendes hyppigt i forbindelse med samtidens underholdningskultur, som ofte bygger på en romantisk forståelse heraf. Dette ses eksempelvis gennem musik, teater, litteratur og film, hvor kærlighed er i centrum. Kærlighed bliver ligeledes anvendt i mange andre sammenhænge, blandt andet ved alt fra store livsmæssige beslutninger og i dagligdagens gang. Kærlighed kan være forbundet med en kæreste, familie, venner, børn og kan betragtes som bindeleddet, der holder sammen på tilværelsen (Pahuus, 2013, s. 6). Kærlighed kan anskues for værende abstrakt og følelsesladet, hvilket kan komme til udtryk ved denne definition: *“Kærlighed er altså følelser, intense følelser, men ikke én følelse. Snarere er kærlighed et ganske varieret felt af varme følelser, hvori lysten til at være sammen med en anden person er gennemgående.”* (Pahuus, 2013, s. 7). De omtalte varme følelse beskrives ikke som værende udelukkende ‘lykkelige’ men kan ligeledes være forbundet med lidelse og jalousi. Pahuus (2013) ‘inddeler’ mennesket i tre niveauer, hvoraf hun er inspireret af Platon. Dette værende, at mennesket er i stand til at tænke, beslutte og føle, også kaldet for fornuft, mod og drift (Pahuus, 2013, s. 7 og 9). Disse tre niveauer repræsenterer det, der gør at kærlighed både eksistere i mennesket indre og i ydre omstændigheder. For at opnå lykke, og i denne sammenhæng lykkelig kærlighed, må der være balance mellem fornuft, vilje og følelser. Der lægges særligt vægt på dette aspekt, da der kan være tendens til at kærlighed

oftest kun forbindes med følelser og mindre med den accept og tillid vi må have og udvise vore medmennesker, ifølge Pahuus (Pahuus, 2013, s. 10). Tillid refereres også mere direkte til parforholdet, således:

Også i parforholdet er kærlighed at turde møde tillid med tillid. Det er at turde elske og blive elsket og stole på, at man ikke bliver afvist, hvis man blotter sit sind for den anden. Kærlighed medfører, at vi bliver ansvarlige for den, vi knytter til os i kærlighed, og som regner med at blive holdt af og passet på. (Pahuus, 2013, s. 11).

I forlængelse af ovenstående citat, må man i parforholdet arbejde for at få det til at fungere efter den ellers romantiske kærlighed har lagt sig, hvilket den som regel gør efter en årrække. Derfor, at den tidligere omtalte vilje må anvendes i bestræbelserne om, at bevare parforholdet eller ægteskabet (Pahuus, 2013, s. 11).

I forbindelse med at forstå og definere kærlighed, opstår der flere etiske spørgsmål. I denne sammenhæng lægges der op til at det kan være etisk uhensigtsmæssigt, at teoretisere noget så u håndgribeligt som kærlighed, grundet faren for at intellektualisering kan fører til banalisering (Pahuus, 2013, s. 14). For at vende tilbage til samtidens kulturelle fokusering på romantisk kærlighed, menes der at kærlighed gennem underholdning og kunst gøres til en storslåethed og et spørgsmål om at finde den eneste ene, hvilket kan fører til individuel skuffelse, grundet manglende indfrielse af denne form for kærlighed (Pahuus, 2013, s. 6 og 18).

Zygmunt Bauman

Som beskrevet i specialets indledende problemfelt, stilles der spørgsmålstegn ved relevansen af teoretisering af kærlighed. Professor i sociologi, Zygmunt Bauman (2003) særligt med henblik på, at definere kærlighed i relation til parforhold. Det at Bauman (2003) er sociolog, gør at hans teoretiske forståelser udgøres af mere generelle og overordnede samfundsmæssige betragtninger af kærlighed og parforhold. I denne teoretiske fremstilling, arbejdes der, derfor først og fremmest med samfundsmæssige strukturer hvorefter, der fokuseres på hvilke påvirkning dette har på samtidens individer. Bauman (2003), anvendes i specialet med henblik på at opnå en grundlæggende forståelse af hvilke spændinger, der kan opstå mellem samfund og individ endvidere hvilke indflydelse dette kan have på måden, hvorpå kærlighed og parforhold opleves og operationaliseres.

I kommende afsnit præsenteres der, derfor et sociologisk perspektiv på kærlighed. Dette med henblik på, at explicitere hvordan kærlighed i samtiden spiller en væsentlig rolle og derfor må prioriteres undersøgt.

Kærlighed bliver, ved dette teoretiske perspektiv, udlagt som værende adskilte begivenheder, rammesat af tid og anskues som en engangsforeteelse. Man kan, ifølge Bauman (2003) kun opleve kærlighed en gang, hvor man derimod kan forelske sig flere gange gennem livet. Kærlighed forbindes eller forveksles oftest med forelskelse, hvilket gør at samtidens individer i højere grad nemt synes, at opleve flere og mange “kærligheder” (Bauman, 2003, s. 16-17). Man kan formode;

..., at der i vore dage er tale om en hastig vækst i antallet af mennesker, der er tilbøjelige til at knytte betegnelsen ‘kærlighed’ til mere end én af deres livserfaringer, ikke vil sværge på, at deres aktuelle kærlighedsoplevelse er deres sidste, og som forventer at få flere af den slags oplevelser i fremtiden. (Bauman, 2003, s. 18).

Bauman (2003) mener, at disse let opnåelige kærlighedsoplevelser resultere i en samtidige forestilling, om at disse oplevelser kan omsættes til erfaringer og i sidste ende kan forudsætte læring om kærlighed og parforhold. Han omtaler dette fænomen, som en illusion. Illusionen opstår, ifølge Bauman (2003), grundet nutidens opfattelse af at kærlighed udgøres af en lang række korte og intense kærlighedsoplevelser og at man hertil reelt kun tilegner sig, “*evnen til at gøre sig hurtigt færdig og begynde forfra*”...” (Bauman, 2003, s. 18-19). Indlæringsrelaterede vaner kan derfor blive forvekslet med ‘kærligheds-kompetencer’ og kan ligefrem være livsfarlige, at gøre til endegyldig sandhed, da menneskeheden kan være uforudsigelig. Kærlighed er risikobetonet og kommer ikke som en finpudset pakkelsønst, hvilket Bauman (2003) mener at der er en tendens til, at meget andet gør i dagens samfund (Bauman, 2003, s. 19-20). Ifølge Bauman (2003) er kærlighed, eksempelvis rettet mod at yde omsorg, beskytte og ‘opløse’ forståelse af det individuelle selv, som adskilt fra sin elskede. Derimod handler kærlighed “*om selvets overlevelse via selvets andethed*...” (Bauman, 2003, s. 23). Hertil understreger Bauman (2003), at kærlighed og begær derfor må betragtes som værende modsatrettede. Hvor kærligheden stræber efter at forevige begæret, søger begæret at undgå kærlighedens indskrænkning af frihed (Bauman, 2003, s. 24-25).

Helen Fisher, Roy Baumeister og andre forskere

Nedenstående definition af kærlighed tager både afsæt i evolutionsteori og antropologiske studier, af hjerneforsker og antropolog, Helen Fisher. Kærlighed inddeles, ifølge Fisher (Nielsen, 2011), i tre forskellige stadier. Til trods for, at Helen Fisher (Nielsen, 2011) foruden at være hjerneforsker også er antropolog, er hendes teoretiske udlægning af kærlighed og parforhold, overvejende med udgangspunkt i biologiske forståelser. Det vil sige, at den viden hun har produceret og ligeledes den viden der kan produceres på baggrund heraf, er med afsæt i hvilke biologisk og kemisk udviklingsmæssige betingelser, mennesker har.

Disse er repræsenteret ved betegnelserne; forelskelse, romantisk kærlighed og venskabelig kærlighed. I nedenstående tekst redegøres der kortfattet for dem, hver især. Afslutningsvist introduceres der til nogle årsager til at parforhold brydes.

Forelskelse

I denne teoretiske forståelse af kærlighed anskues forelskelse som værende den første fase af kærlighed. Varigheden af en forelskelse er gennemsnitligt mellem otte og op til 14 måneder. Denne fase har en 'udløbsdato' og kan ikke vare livet ud. Evnen til at forelske sig, menes at nedstamme fra menneskets forfædre, - da lavere dele af hjernen aktiveres, når forelskelse opstår (Nielsen, 2011, s. 57 og 58). Forelskelsen er oftest forbundet med en række forskellige faktorer. Først fanger et andet menneske vores opmærksomhed og vi bliver fascineret af det. Derefter kan der opstå en 'besættelse' - i den forstand, at vi tænker på vedkommende hele tiden. Forelskelsen medfølger en masse rare følelser, der giver os fornyet energi (Nielsen, 2011, s. 36-37). Dette gør, at man begynder at søge efter mulige tegn på, at det andet menneske gengælder forelskelsen. Er dette tilfældet, kan de to forelskede føle sig som ét, og det andet menneske påvirker personlige værdier og bliver givet en særlig værdi for den anden part (Nielsen, 2011, s. 37). Man kan blive afhængig af at være forelsket og kan føle, at man ikke kan leve uden den anden part. Der udvikles, i denne forbindelse, en særlig stærk empatisk medføling for den udkårne. Endvidere kan forelskelse forstærkes af modgang, formodentlig grundet at forelskelse ofte bliver forbundet med glædelige fantasier, såsom at 'kærlighed overvinder alt'. Ydermere er forelskelse ofte forbundet med seksuel tiltrækning, som kan føre til ønsket om eksklusiv pardannelse. Endeligt kan forelskelse, grundet ovenstående udgangspunkt, i mange tilfælde føre til kontroltab (Nielsen, 2011, s. 38). Kærlighedsforskeren og socialpsykolog, Roy Baumeister (Nielsen, 2011) har undersøgt hvordan forelskelse som ikke er gengældt kan påvirke de involverede individer. Oplever et

individ at en forelske ikke er gengældt, betragtes de to parter, - som den afviste og den udkårne som værende den afvisende. Dette kan, ifølge Baumeister (Nielsen, 2011), resultere i nogle forskellige faser af afvisning, som den afviste må igennem (Nielsen, 2011, s. 51). Den første fase, kaldes for protestfasen og som det ligger i ordet protest, søger den afviste at benægte sin udkårnes afvisning. Den afviste forsøger at benægte at forelskelsen ikke er gengældt med det formål, at holde ulykkelige og smertelige følelser på afstand. Den næste fase kaldes for, reaktionsfasen og indtræder når den afviste indser realiteten af at forelskelsen ikke er gengældt. Dette kan medbringe de tidligere omtalte negative følelser og kan ydermere resultere i, at den afviste kan blive deprimeret, grundet det tab og den fortvivlelse som afvisningen medfører (Nielsen, 2011, s- 51-52). Den tredje og sidste fase kaldes for, resignationsfasen, og den indtræder når eller hvis den afviste overkommer følelsen af fortvivlelse og tab, - og i stedet affinder sig med afvisningen. Her genfinder den afviste roen og lærer 'formentlig noget' af den tidligere afvisning (Nielsen, 2011, s. 52).

Romantisk kærlighed

Alle parforhold ophører ikke efter endt forelskelse, dog sker dette alligevel forholdsvis ofte. Dette sker muligvis på grund af, at man 'vågner' fra den ellers intense forelskelse og ikke længere udelukkende retter fokus mod den anden parts positive egenskaber (Nielsen, 2011, s. 58). Efter forelskelsen har lagt sig, skal parret derfor indstille sig på ny, til den fase der kaldes for romantisk kærlighed. Dette stadie af kærlighed, varer i omkring fire år. Den romantiske kærlighed er forankret i en følelse af forbundethed til den anden part samt en tilknytning, som gør at parterne føler sig lykkelige og trygge i hinandens nærvær. Ifølge hjerneforskning, udarbejdet af Fisher (Nielsen, 2011) omkring tidligere omtalte forskning vedrørende udvikling af mennesket art, mener man desuden at årsagen til at den romantiske fase vedvarer i omtrent fire år, er biologisk betinget. Dette med afsæt i, at det tidligere tog fire år for et menneskebarn, at kunne 'klarer' sig selv og det derfor var afgørende at forældrene blev sammen i denne periode kritiske tidsperiode (Nielsen, 2011, s. 58 og 59).

Venskabelig kærlighed

Efter den romantiske kærlighed, indtræder det der kaldes for venskabelig kærlighed. Dette stadie af kærlighed kan potentielt vare resten af livet i modsætning til forelskelsen og den romantiske kærlighed, som er tidsmæssigt begrænset på forhånd. Den venskabelige kærlighed hviler reelt på det, der i denne sammenhæng, betragtes som værende intimitet. Ifølge Fisher (Nielsen, 2011), er den venskabelige kærlighed i højere grad, end de andre kærlighedsfaser,

forankret i det enkeltes individs psykologiske aspekter. Disse aspekter kommer eksempelvis til udtryk ved, at parforholdet bygger på gensidig fortrolighed, loyalitet og kan sammenlignes med varme og dybe venskaber (Nielsen, 2011, s. 60).

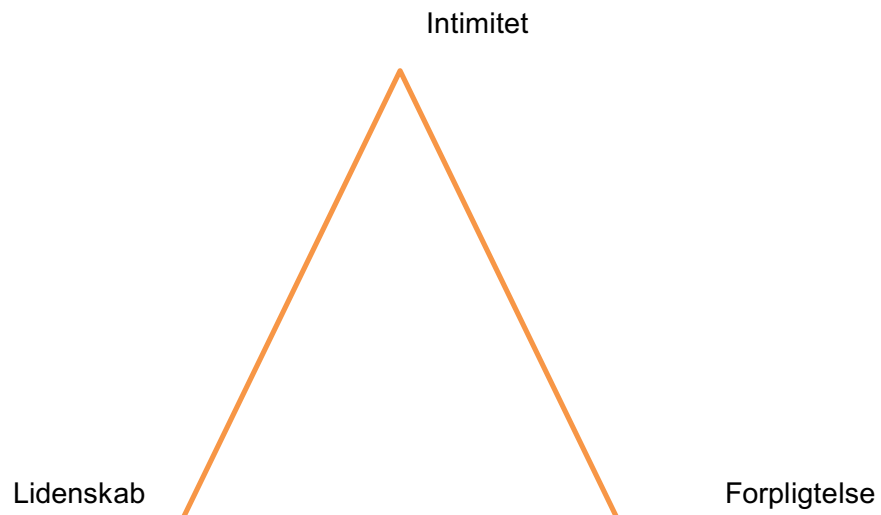
Hyppige årsager til brud

Der inddrages der her, nogle hyppige årsager til at parforhold og ægteskab opløses. De første tre grunde, er identificeret af amerikanske forskere (Nielsen, 2011, 161). Da forelskelsesfasen, oftest indebærer en form for besættelse, der kan resultere i en alt overskyggende positiv indstilling overfor den modsatte part - kan det vise sig, at de to individer ikke har specielt meget til fælles. Dette kan i høj grad, resultere i at parforhold afbrydes, da dette er en væsentlig faktor for om hvorvidt et parforhold opretholdes. En anden betydelig grund til, at parforhold ikke holder er grundet ændringer i livsvilkår. Dette kan eksempelvis være i form af en ny uddannelse, nyt job eller lignende. Disse ændrede livsvilkår kan føre til, at parterne simpelthen vokser fra hinanden (Nielsen, 2011, s. 161). Dette særligt, set i lyset af vore samtids tendenser til udvikling og fornyelse (Sennett, 1999) kan være problematisk hvis man ønsker at forblive sammen som par. I forlængelse heraf, er den tredje årsag, som de amerikanske forskere gør opmærksom på, ren og skær kedsomhed. *“Vi mennesker har et nærmest umætteligt behov for at opleve noget nyt livet igennem”* (Nielsen, 2011, s. 161).

Robert J. Sternberg

Kommende teoretiske redegørelse af kærlighed, tager sit afsæt i psykologien og er udarbejdet af psykolog, Robert J. Sternberg (1986). Denne teori om kærlighed inddrages, til trods for at den er udarbejdet i 86', hvilket betyder at den er omtrent 31 år gammel (Sternberg, 1986), da den i dag stadig anses for værende en af de mest anerkendte teorier på området (Hildebrandt, 2009 ¶ *Kærligheden er et trekantsdrama*). Med Sternbergs (1986) psykologiske udgangspunkt, arbejder han overvejende ud fra kognitive betragtninger. Han vælger dog at inddrage et socialorienteret aspekt, i hans teoretiske fremstilling af kærlighed og parforhold. Dette kommer til udtryk i form af beskæftigelsen med social interaktion og miljø. Med Sternbergs (1986) kognitive orientering, er den viden som teorien bygger på, i høj grad af mental karakter, - hvilket gør at den kan bidrage med en forståelse hvordan menneskers mentale balance påvirker deres måde at være i parforhold på. I nedenstående tekst redegøres der, kortfattet, for teoriens tre komponenter med tilhørende model.

Teorien er navngivet, kærlighedstrekanten og består af tre komponenter; intimitet, lidenskab og forpligtelse. Kortfattet defineres intimitet, med følelser som tæthed og forbundethed i kærlige relationer. Lidenskab indebærer romantik, fysisk og seksuel tiltrækning. Forpligtelse forbindes med engagement, hvilket defineres ved at man på kort sigt beslutter man sig for at elske hinanden og på længere sigt beslutter sig for at fastholde kærligheden. Det er disse tre komponenter samt balancen mellem dem, som afgøre hvilken grad af kærlighed det enkelte individ oplever (Sternberg, 1986, s. 119). Intimitet, lidenskab og forpligtelse interagerer og skal ses i relation til hinanden, da de kan have indflydelse på hinandens styrker og svagheder. Komponenterne bringer handlinger og disse handlinger medfører forskellige erfaringer af og med kærlighed (Sternberg, 1986, s. 119). Nedenstående model illustrerer de tre komponenter.

(Inspireret af Hildebrandt, 2009 ¶ *Kærligheden er et trekantsdrama*).

Sternberg (1986) forholder sig undrende til flere af de spørgsmål, som specialet ligeledes interesserer sig for at undersøge. Sternberg (1986) udlægger denne undren således;

“What does it mean “to love” someone? Does it always mean the same thing, and if not, in what ways do loves differ from each other? Why do certain loves seem to last, whereas others disappear almost as quickly as they are formed?” (Sternberg, 1986, s. 119).

Kærlighedstrekanten skal anses, som et redskab mod at besvare disse spørgsmål. Både kærlighed, 'i sig selv', samt diversiteten der eksisterer i forskellige parforhold. For yderligere at eksplicite hvad de tre komponenter indebærer, kan man betegne; intimitet for *varm*, hvilket skal forstås som det overvejende følelsesmæssige aspekt af kærlighed; lidenskab for *hot*, da det bygger på begær og lyst; og endeligt kan, engagement og forpligtelse kaldes for *kold*, da denne komponent af kærlighed først og fremmest hviler på fornuftens beslutninger, dog i en kombination af både det følelsesmæssige aspekt og rationalitet. Hertil er en væsentlig pointe at påpege, at de tre komponenter ikke nødvendigvis gør sig gældende i de forskellige oplevelser af parforhold og kærlighed men at en eller flere af disse, kan fylde mere eller mindre. Komponenterne skal i stedet anses, som værende en måde at forstå kærlighed på endvidere den kompleksitet, som forefindes i parforhold (Sternberg, 1986, s. 119-200). Til trods for, at denne teoretiske forståelse af kærlighed er udarbejdet af med et psykologisk perspektiv, er man stadig af den overbevisning, at kompleksiteten må indfanges ved at belyse hvorledes kærlighed defineres af den enkelte. Ydermere, at kærlighed ligeledes, i omfattende grad, afhænger af socialisering og rollemodeller; *"To a large extent, then, love is prototypically organized (Rosch, 1978), such that certain feelings, drives, thoughts, and behaviors appear as more highly characteristic of love as it is socially denned, whereas others appear as less characteristic."* (Sternberg, 1986, s. 120). Da teorien anskuer kærlighed, psykologisk samt social organiseret, kan den anvendes i undersøgelsesarbejde, - hvor interessen er at forstå fænomenet bedre (Sternberg, 1986, s. 120), - hvilket er tilfældet i nærværende speciale. Afslutningsvist, 'kategorisere' Sternberg (1986) de tre komponenter af kærlighed således; Komponenterne, intimitet og forpligtelse synes at være forholdsvis stabile i nære relationer hvorimod lidenskab synes, at optræde mere pludseligt og uforudsigeligt. Dette har indflydelse på om hvorvidt det enkelte individ er i stand til at være i kontrol, hvilket afgøre om det kan træffe de fornuftige beslutninger, som den forpligtende del af kærlighed 'kræver'. Angående intimitet har individet en relativ bevidst kontrol, ved forpligtelse en relativ høj bevidst kontrol men i forbindelse med lidenskab, ser det ud til at det enkelte individ har meget lidt kontrol. Alt afhængig af om der er tale om et kort eller langt parforhold, spiller de tre komponenter nogle forskellige roller. I korte parforhold spiller lidenskab den største rolle, intimiteten en mindre rolle og forpligtelse stort set ingen rolle. Derimod spiller både intimitet og forpligtelse begge meget store roller i lange parforhold, - lidenskab spiller her en moderat rolle, men kan 'forsvinde' helt over tid (Sternberg, 1986, s. 120).

Erich Fromm

Følgende afsnit, præsenterer det læringsteoretiske afsæt specialet, hovedsageligt beskæftiger sig med i forbindelse med kommende analyse. Foruden den teoretiske forankring af parforhold og kærlighed, har læringsperspektivet til hensigt at tydeliggøre sammenhængen mellem specialets rettedhed og kandidatuddannelsen i læring og forandringsprocessers fagområde (Det humanistiske fakultet, 2015, ¶ s. 21). Ydermere er dette teoretiske perspektiv inddraget med henblik på, at komplimentere de øvrige filosofiske, psykologiske, sociologiske, naturvidenskabelige og antropologiske aspekter, som blev belyst i henholdsvis afsnittet omkring Pahuus (2013), Fisher (2011), Bauman (2003) samt Sternberg (1986). Det læringsteoretiske perspektiv inddrages med brug af socialpsykolog og sociolog, Erich Fromms (2000) udlægning af kærlighed og læring. Dette da specialet har til hensigt, at undersøge hvordan kærlighed og det at elske kan defineres samt diskuteres. Ydermere er Fromm (2000) valgt anvendt, mest af alt som en diskuterende nuance. I og med at specialet ikke indgående arbejder med en decideret læringsteori, anvendes Fromms (2000) teoretiske essay, omhandlende kærlighed og parforhold, med det formål at diskutere den samfundstendens, der 'fordre' eller 'kræver' forandring, udvikling, fleksibilitet og omstillingsparathed (Sennett, 1999). De analyseres til dels, med Fromms (2000) læringsorientering, men mest af alt inddrages Fromm (2000) i specialets konklusion og diskussion. Den viden, som der ønskes indfanget ved brug af Fromm (2000) er hovedsageligt en samtidsforståelse af hvilke komplikationer, udvikling og læring kan skabe for det enkelte individ i forhold til kærlighed og parforhold.

Med henblik på, at definere kærlighed må der, ifølge Fromm (2000) vendes et blik mod, 'det at elske' og hvilken indflydelse dette har på hvorfor individer indgår i parforhold. Det at indlede et forhold eller være i et parforhold forbindes oftest med kærlighed og det at elske. Fromm (2000) forbinder, i høj grad, det at elske med individuel modenhed, selvdisciplin og ydmyghed (Fromm, 2000, s. 7). I forbindelse med begrebet kærlighed kan der opstilles to overordnede grundantagelser herom, som hver især udgøres på baggrund af to modsatrettede indstillinger. Den ene grundantagelse er, at kærlighed er en rar følelse, som mere eller mindre tilfældigt kan opstå. Denne grundantagelse er, ifølge Fromm (2000), den de fleste individer tror på. Derimod er den anden grundantagelse, hvilket er den Fromm (2000) er tilhænger af, at kærlighed i stedet kræver stor viden og indebærer anstrengelser (Fromm, 2000, s. 11). Ydermere mener Fromm (2000) at samtidens individer tendenser til, at have en grundforståelse af at forelskelse og langvarige kærlighedsforhold er det samme. Han mener,

at det er en fejltagelse, at forestille sig at det er nemt at elske, og at mange parforhold i højere grad er et udtryk for, den ensomhed det enkelte individ oplevede forinden (Fromm, 2000, s. 14-15). Som ved titlen af Fromms (2000) essay, som dette afsnit tager afsæt i, omtales kærlighed og det at elske, som værende en kunst. Hertil kommer Fromm (2000) med et bud på hvordan man generelt set, mestre en kunst og derefter hvordan man i dette tilfælde, lære at mestre kunsten at elske. Fromms (2000) bud på, hvordan dette kan læres er først og fremmest ved at lave en klassisk opdeling af teori og praksis. Man må først, efter hans overbevisning, tilegne sig teoretisk viden omkring kærlighed og derefter lære at mestrer den - med afsæt i en lang række praksiserfaringer (Fromm, 2000, s. 15). Fromm (2000) afslutter med en tredje faktor, for hvordan man kan tilegne sig kundskaben. Denne faktor er, at det enkelte individ ønsker at lære og at det der ønskes lært, må anses som at være særligt vigtigt og derfor må tilskrives en særlig værdi. Det er her, at Fromm (2000) mener, at samtidens individer ikke er med. Han mener ikke at kærligheden prioriteres eller ønskes lært, hvorimod eksempelvis magt og prestige er noget som tildeles en særlig værdi. Dette til trods for, at mange mislykkes med parforhold og kærlighed (Fromm, 2000. s. 15).

Diskussion af teorierne i samspil

Nedenstående afsnit, udgør afrundingen af specialets teoretiske afsæt, som anvendes i forbindelse med kommende analyser. Nærværende afsnit har til hensigt, at diskutere hvor de forskelligartede teorier i nogen grad mødes og supplere hinanden samt hvor de er modsatrettede. Afsnittet er forankret i egne refleksioner over samspil og sammenhæng mellem de valgte teorier, - hvilket har til formål at eksplicitere udgangspunktet for hvordan jeg forstår diversiteten heraf.

Den første teoretiske forbindelse jeg forholder mig til er, om hvorvidt der kan være en sammenhæng mellem Pahuus' (2013) udlægning af en samtidige kulturel tendens, der invitere til romantisering af kærlighed og parforhold og Fishers (2011) opdeling af kærlighedsfaser, i denne forbindelse, den romantiske kærlighed. Kan den kulturelle tradition, om at kærlighed er og skal være romantisk, - bidrage til at flere par går fra hinanden i overgangen til, det Fisher (2011) kalder, den venskabelige kærlighed? Hvis dette er tilfældet, kan dette resultere i at, når den 'velkendte' romantiske kærlighed ophører, indfries de forventninger samtidens individer har til kærligheden, i et parforhold ikke længere, og skuffelse overtager og brud kan opstå. Hvis der, som ifølge Fisher (2011) er tale om en mere venskabelig kærlighed, efter en årrække må man gå ud fra at dette kan 'forvirre' eller

forstyrre den umiddelbare fortælling om, at man indleder og bevarer parforhold og ægteskaber, på grund af romantik. Er dette så ens betydning med at samtidens individer skal lære, at indgå i et mere venskabeligt kærlighedsforhold, hvis de vil bevarer det? Det skal de, ifølge Fromm (2000) og hans læringsteoretiske blik på kærlighed. Han forholder sig ligeledes, til den samfundsmæssige tendens der hersker omkring romantisering af kærlighed, - men hvor Pahuus (2013) fremstiller denne pointe, kommer Fromm (2000) med en 'løsning på problemet', hvilket er at man skal lære at elske, tilegne sig dette som var det en kompetence. I denne forbindelse, kan man anse både Pahuus (2013) og Bauman (2003) som værende uenige i Fromms (2000) meget direkte udlægning af hvordan kærlighed kan læres. Pahuus (2013) referere til Kierkegaard, som mente, at man ikke burde teoretisere kærlighed og dermed i stedet lade kærlighed være de elskendes. I denne forbindelse kan man, i høj grad, anse Fromms (2000) læringsorienterede forståelse af kærlighed, som værende den intellektualisering, Kierkegaard (Pahuus, 2013) 'advarede' imod. Bauman (2003) og Fromm (2000) mødes, i nogen grad, om at ansvaret hviler på det enkelte individ og at kærlighed indebærer egenskaber såsom, ydmyghed, selvdisciplin og forpligtelse. Dog adskiller de sig, teoretisk, særligt vedrørende læringsperspektivet. Til forskel fra Fromm (2000), mener Bauman (2003) ikke at kærlighed kan læres, da kærlighed må anses for at være ubegribelig, og ikke at forveksle læring herom med menneskelig efterrationalisering, hvor det ønskværdige ville være at begribe det ubegribelige (Bauman, 2003, s. 16). Ydermere 'forkaster' Bauman (2003) tankegangen om, at kærlighed kan omstøbes til kompetencer og færdigheder (Bauman, 2003, s. 19) foruden en undtagelse, værende "... 'tillært magtesløshed' på kærlighedens felt." (Bauman, 2003, s. 19). Bauman (2003) forbinder, eksplicit, Fromms (2000) læringsorientering af kærlighed, med nutidens forbrugersamfund og kalder det forræderisk, da Bauman (2003) mener at det giver samtidens individer fordrejet håb, - som passer ind i samfundsmæssige livsstiltendenser, hvor man ikke i særligt omfang behøver at behovsudsætte eller at besidde egenskaben, ydmyghed (Bauman, 2003, s. 20-21).

Afslutningsvist finder jeg det interessant, at til trods for at hvert af de valgte teoretiske perspektiver stammer fra vidt forskellige forståelser og udgangspunkter, rent videnskabeligt - har nogle gennemgående 'ligheder' mellem dem. Dette særligt vedrørende deres konklusioner af hvad kærlighed og parforhold 'skal' indebærer. I store træk kan disse lighedstræk beskrives, som værende opdelt i tre kategorier. Disse præsenteret ved; et niveau, der rummer forelskelse, lidenskab og tiltrækning. Sternberg (1986), beskriver dette niveau som mentalt ukontrolleret, Fisher (2011) beskriver det som værende biologisk primitivt,

Bauman (2003) og Fromm (2000) udlægger det som en 'svaghed' ved samtidens individer, og endeligt fremstiller Pahuus (2013) dette niveau, som værende en kulturel tendens, som stammer fra mange af samtidens medier. Alt i alt, arbejder alle de forskellige teoretiske perspektiver med forelskelse, lidenskab og tiltrækning, dog med diversitet i deres videnskabelige tilgang. Derefter er der endnu en kategori, som de alle beskæftiger sig med og det er; romantik. Både Fromm (2000), Bauman (2003) og Pahuus (2013) beskriver romantikken som en samfundsmæssig kulturel tendens, og Sternberg (1986) arbejder med romantikken som værende en af de tre komponenter kærlighed består af. Fisher (2011) arbejder med en særskilt fase, hvor romantik er i centrum. Igen, er dette et niveau alle teoretikerne på den ene eller anden måde beskæftiger sig med. Den tredje og sidste kategori, som jeg anser de forskellige teoretiske perspektiver mødes om, er; forpligtelse, loyalitet og engagement. Dette niveau, behandler alle teoretikerne ligeledes, dog på forskellige måder. Sternbergs (1986) kærlighedstrekant, indebærer dette niveau som værende en central del af kærlighed. Fisher (2011) forbinder dette med venskabelig kærlighed og Pahuus (2013) referere til Platon og det fornuftige menneske. Endeligt ekspliciterer både Fromm (2000) og Bauman (2003) denne kategori, med egenskaber som er essentielle i forbindelse med kærlighed og parforhold. Jeg har valgt, at anvende diversiteten og lighederne i det omtalte teoretiske perspektiver med henblik på, at øge kompleksitets-forståelsen af kærlighed og parforhold i samtiden.

Kapitel 4.

Empiri og analyse

Kommende meningskondensering er inddelt i tre separate dele, der bygger på hver enkelt af informanternes individuelle erfaringer og beskrivelser af specialets overordnede temaer, parforhold og kærlighed. Dette med henblik på, at bevare kvalitativ eksemplificering af de unikke livsverdener. Centrale empiriske tematiseringer er derfor ligeledes udledt med Giorgis (2005) metodiske fremgangsmåde, som samtidigt er intakt med specialets videnskabsteoretiske ståsted, fænomenologi. Følgende analysearbejde er ligeledes opdelt, ligesom de empiriske meningskondenseringer. Dette dels af samme årsag, nemlig at være så

tro mod den enkelte informants eksemplariske livsverden. Endvidere tages der ligeledes højde for specialets arbejde med abduktion, hvilket indbyder til inddragelse af delanalyser. Hensigten med delanalyserne er, at tydeliggøre vekselvirkningen mellem empiri og teori. Der vil derfor forekomme tre delanalyser, en for hver af informanterne. Analyserne er teoretisk forankret, i forhenværende præsenterede teoretiske rammesætning. Afsluttende præsenteres der en afrundende analyse, som tager udgangspunkt i de tre delanalyser og hvor der analyseres på tværs af informanternes oplevelser og erfaringer.

Interview med informant N

Informanten er en 31-årig mand, som har en mellemlang videregående uddannelse. Han har, blandt andet, arbejds erfaring som marketing analytiker. Derudover bor han sammen med sin 28-årige kvindelige partner og har gjort det gennem fem år. Hun har en professionsuddannelse og har ufaglært samt faglært praksiserfaring inden for pædagogisk arbejde (Bilag 1. s. 1 & 3).

Informant N blev i interviewet bedt om at beskrive sig selv, hvortil han fremhævede forskellige aspekter af sin personlighed. Informant N oplever, blandt andet, at han er dygtig til at lære og nysgerrig i forhold til nye ting. Derudover betragter han sig selv for at være loyal overfor mennesker men svingende i humør når det kommer til aktiviteter. Informant N får ofte mange gode ideer og har en analytisk sans, som gør at han kreativt kan se sammenhænge mellem disse. Dog kan de mange ideer tage overhånd, hvilket gør at der bliver brugt meget tid på dem til et punkt, hvor det kan være manisk og ustruktureret (Bilag 1. s. 1-2).

Han blev ligeledes bedt om at beskrive sin partner, hvilket han, eksempelvis gjorde med beskrivende ord, såsom “*Udadvendt, charmerende, vellidt.*” (Bilag 1, s. 3). Til trods for, at informant N anskuer sin partner som værende vellidt oplever han også at hans partner “...*tvivler på sit eget værd.*” (Bilag 1, s. 3). Informant N oplever selv sin partner, som værende intelligent, dygtig, kreativ og god til at planlægge samt ordne huslige og praktiske ting. Endelige beskriver informant N, sin partner som værende;

... en emotionel person som giver udtryk for sine følelser og det er sjældent uklart hvordan hun har det og føle rom en bestemt sag. Det er et forhold som kan give nogle

spændinger, men det meget positive er at det gør mig tryk og beskytter mod komplicerede skænderier. (Bilag 1, s. 4).

Vedrørende deres parforhold, betragter informant N det som ungt, dels grundet deres alder og dels fordi han anskuer fem år, som værende lidt i forhold til det store billede. Derudover beskriver han parforholdet som dynamisk, og med megen kommunikation om deres af følelser og behov. Kommunikationen handler dog også om andre ting og informant N nævner, at parforholdet bestemt også er præget af konflikter, men at begge parter har stor interesse i at løse disse - hvilket han oplever, at de hurtigt ofte formår (Bilag 1, s. 4). Informant N fortæller, at parret hurtigt blev forældre, hvilket havde indvirkning på deres forhold, på den måde at de forinden var mere sociale, hvor de nu i højere grad dyrker familielivet. Til trods for at forholdet ændrede sig, fortæller informant N om, at forholdet stadig fungerer på grund af de to parter stærke venskab; *“Vi kan trods kønsforskellen lide mange af de samme aktiviteter og nyder grundlæggende at være i hinandens selskab.”* (Bilag 1, s. 4). Informant N har dog erfaret, at det stærke venskab ikke udelukkende har været positivt for parret, da det til tider har kostet dem romantikken. Han beskriver udslagene af dette på følgende måde; *“Ja, som nævnt har det stærke venskab haft nogle omkostninger i forhold til det at være kærester i traditionel forstand (sex, lidenskab, komplimenter/anerkendelse, overraskelser o.l.).”* (Bilag 1, s. 5). Dette udgjorde med tiden et underliggende problem for parret, som dukkede op i flere og flere diskussioner. Faktisk blev det på et tidspunkt så slemt, at parret ikke evnede at løse problemet på egen hånd, hvilket resulteret i personlige kriser, fortæller informant N. *“Til sidst var vi så lang pressede ud at vi sagtens kunne se at vi havde et stærkt venskab, men vi havde svært ved at se at vi havde et parforhold og en grund til at blive sammen.”* (Bilag 1, s. 5). Hertil fik de hjælp fra anden part, en rådgiver, som gav parret nogle nye perspektiver og redskaber, til at kunne løse deres konflikter, - hvilket har gjort at de stadig er sammen. Informant N oplever ikke, at parforholdet på nuværende tidspunkt er blevet svækket på grund af de tidligere kriser (Bilag 1, s. 5).

Informant N blev i interviewet bedt om, at beskrive hvad kærlighed er for ham. Hertil svarede han blandt andet, at kærlighed er forbundet med de mennesker han holder af og elsker, - som har indvirkning på ham både mentalt og fysisk. Informant N fortæller, at han oplever en dobbelthed i kærlighed, da han på den ene side oplever at man enten har kærlighed til nogen eller ikke har, - men at han på den anden side, også oplever at han elsker menneskerne i hans

liv forskelligt og at nogle af vigtigere for ham end andre (Bilag 1, s. 5). I denne forbindelse nævner han fire personer, *“Min kæreste og mit barns kærlighed er vigtigst og dernæst min mor og min bror.”* (Bilag 1, s. 6). Afslutningsvist sætter informant N kærlighed i reference til parforhold og beskriver forbindelsen således;

En kærlighed som stadig er forankret i det første møde, hvor den fysiske tiltrækning og en oplevelse af samhørighed blev indprentet i et stærkt førstehåndsindtryk. Kærligheden er blevet forstærket i nogen grad gennem fysisk intimitet, men denne dimension er begrænset i forhold den følelsesmæssige intimitet der er forbundet med glæder, kriser, barnefødsel, personlig udvikling, karriere. Kærligheden er altså både bagudskuende og orienteret mod de oplevelser som vi deler i dag og de oplevelser som vi vil dele i fremtiden. (Bilag 1, s. 6).

Videre fortæller informant N at parforhold, for ham, er et vigtigt mål i tilværelsen, hvilket gør at han ikke kunne se sig selv uden. Informant N forbinder parforhold med en eksklusivitet mellem to mennesker og forbinder dette med kommunikation, gensidig respekt, forpligtelse *“og viljen til at elske hinanden.”* (Bilag 1, s. 6). Informant N beskriver hertil de forventninger han har til parforhold. Parforholdet skal være meningsskabende for tilværelsen og i denne forbindelse, nævner informant N at han forventer vilje og arbejdsindsats, hvis parforholdet skal udvikles og bevares (Bilag 1, s. 7).

Delanalyse 1

Nærværende delanalyse tager afsæt i informant Ns ovenstående oplevelser samt beskrivelser. Delanalysen har til hensigt, at bidrage til større forståelse af hvilken betydning informant N tildeler kærlighed og parforhold. Ydermere anvendes den tidligere opstillede teoretiske ramme, for at kunne belyse eventuelle ligheder eller modsigelse mellem teori og praksis. I forbindelse med det fænomenologiske afsæt, som der arbejdes med i specialet, vil delanalysen samt de kommende delanalyser, tolke på rettetheden af de respektive informanternes bevidsthed (Zahavi, 2014). Endeligt skal delanalyserne betragtes som argumentation for specialets afsluttende konklusion.

Først rettes fokus mod informant Ns oplevelse af sig selv og af hans partner. Dette for, at identificere eventuelle ligheder eller forskelle på måden, han gør dette på. Derudover rettes der også et blik mod hvilken betydning fremtrædelsen af beskrivelserne kan have, ifølge

specialets teoretiske afsæt. Informant N oplever blandt andet sin partner, som værende emotionel og udtryksfuld omkring hendes følelser. Derimod beskriver han ikke sig selv som emotionel eller udtryksfuld, hvilket kan indikere at han ikke oplever sig selv værende det, ligesom hans partner er det. Han giver, i denne sammenhæng, udtryk for at hans partners følelsesmæssige åbenhed gør ham tryk og efter hans mening, er med til at minimere komplicerede skænderier. Dette kan betragtes som et udtryk for, at informant N umiddelbart ikke har et problem med hans partners emotionalitet, trods at han ikke beskriver sig selv som værende det, - altså at de ikke har dette tilfældes. Dette kunne ses, som et udtryk for at informant Ns emotioner i højere grad tilhører hans 'indre', liv og at han måske forbinder eksplicit udtryk af følelser som værende særligt emotionelt. Denne forskelligartethed i måden informant N oplever ham selv og hans partner på, i forhold til at være følelsesmæssig eksplicit - kunne hænge sammen med, at den ene part er mere introvert end ekstrovert og omvendt. Genkendelighed samt overensstemmelse mellem individer, i parforhold, er ellers ofte noget af det mest afgørende for at man holder af et andet menneske. Dette viser nyere forskning fra 2007, som har haft til formål, at identificere hvad det gør at man holder af et andet menneske (Nielsen, 2011). I dette tilfælde synes de to partners forskellighed ikke at udfordre parforholdet, - tværtimod oplever informant N dette som en styrke.

En anden afgørende faktor, for om to individer finder sammen er forelskelse og fysisk tiltrækning. Informant N beskriver, i interviewet, på intet tidspunkt sin partners fysiske form eller udseende eller om hvorvidt, han finder hende tiltrækkende, - hvilket er bemærkelsesværdig i forhold til at omfattende forskningsstudier peger på, at lige netop den umiddelbare fysiske tiltrækning er grunden til at to individer finder sammen. En af disse undersøgelser er udarbejdet af amerikanske psykolog, Diane Felmlee (Nielsen, 2011), hvor omtrent 300 unge voksne deltog, hvor det viste sig at fysisk tiltrækning og udseende spillede en omfattende rolle i valget af partner (Nielsen, 2011, s. 19-20). Det fysiske aspekt samt tiltrækning, er ligeledes noget som Sternberg (1986) også inddrager i forbindelse med en af de tre komponenter i kærlighedstrekanten, nemlig lidenskab. Endvidere viser Felmlees' (Nielsen, 2011) forskning, i denne forbindelse, også at individer sjældent er særlig bevidste omkring hvor stor betydning fysisk tiltrækning har, når det kommer til afgørelsen af hvem vi forelsker os i (Nielsen, 2011). Taget i betragtning, at informant N ikke nævner hans partners udseende, eller en fysisk tiltrækning af hende - kunne være en indikator på, at han heller ikke har været særlig opmærksom på hvilken stor betydning dette har haft, dengang da parforholdet blev indledt. Dette kan også være grundet, at informant N og hans partner er

forældre, og i højere grad dyrker familielivet samt det stærke venskab. Til gengæld tyder noget på at informant N, muligvis først blev bevidsthed omkring vigtigheden heraf, da parforholdet blev udfordret, af manglende komplimenter og 'kærestetid', efter endt forelskelsesfase (Nielsen, 2011). I denne sammenhæng fortæller informant N, at ham og hans partner har haft problematikker med at opretholde romantikken og deres sexliv. Ifølge Fisher (Nielsen, 2011), kan ophøret af den såkaldte romantik, være tegn på at informant N og hans partner, i den periode hvor kriserne stod på, overgik fra romantisk kærlighed til venskabelig kærlighed (Nielsen, 2011). Det at informant Ns bevidsthed ikke umiddelbart er rettet mod hans partners udseende, kan som sagt hænge sammen med flere ting. Det kan være et udtryk for, at nogle af de kriser der har været i parforholdet, eksempelvis det stærke venskab, - har resulteret i manglende fokus på fysisk tiltrækning. Dette kan muligvis have forstærket usikkerheden omkring relationens venskabelige karakter, i det at den af natur er en mere venskabelig og intimitetspræget kærlighed som, ifølge Fisher (Nielsen, 2011), i højere grad bygger på samhørighed, forpligtelse og gensidig tillid (Nielsen, 2011).

Med henblik på, at opnå større indsigt i informant Ns oplevelse af kærlighed, blev han i interviewet bedt om, at beskrive hvad kærlighed var for ham. Overordnet set beskrev informant N kærlighed med både positive og negative perspektiver, dette med en oplevelse af af kærlighed både består af kriser og glæde. Informant N fremhævede ikke glæde som værende mere positivt end kriserne, men egentlig som to lige store komponenter af kærlighed. Den omtalte glæde samt kriserne fremtrådte umiddelbart også som værende ligeværdige for ham, i hans oplevelse af kærlighed. Informant Ns oplevelse af kærlighed, taler sig, i nogen grad, ind i den kritik der teoretisk rettes mod en samfundsmæssig kulturel definition af kærlighed og parforhold ydermere mere direkte mod samtidens individer. Her henvises der til den kritiske der både udlægges af Pahuus (2013) henhold den samfundsmæssige romantisering af kærlighed, og Baumans (2003), oplevelse af at samtidens individer ikke 'formår' at forpligte sig. Som Pahuus (2013), problematisere opfattes kærlighed som værende romantisk, som på tv, og i mindre grad med et realistisk blik. Med afsæt i informant Ns parforhold, kan det tyde på at denne romantisering af kærlighed og parforhold have været en forståelse som de to parter også havde haft og ved krisen 'frygtede' at miste. Modsat kan Baumans (2003) 'generalisering', af at samtidens individer ikke evner at forpligte sig ikke siges at være tilfældes ifølge informant Ns beskrivelser. Informant N beskriver, som tidligere beskrevet ikke kærlighed som værende udelukkende en fornøjelse eller en nem løsning, - derimod ekspliciterer han, at kriser ligeledes er en del af kærlighed.

Rettes blikket herfra, mod Sternbergs (1986) teori om kærlighedstrekanten, så indikere informant Ns beskrivelser i højere grad at hans oplevelse af kærlighed bygger på en anden, end den Bauman (2003) stiller op. Kærlighedstrekanten (Sternberg, 1986) bygges op, med de to andre kanter foruden lidenskab, hvilket er; forpligtelse samt intimitet. Med afsæt i kærlighedstrekanten, kan man tolke informant Ns oplevelser, som et udtryk for, at han i højere grad forbinder kærlighed med forpligtelse og intimitet, end med det lidenskabelige aspekt. Der må, ifølge Sternberg (1986) skabes balance mellem kærlighedstrekantens tre kanter, hvis kærlighed skal kunne bevares (Sternberg, 1986). Henhold informant Ns beskrivelser af udfordringerne han oplevede ved det stærke venskab, - kunne der, med nærværende teoretiske tilgang, synes at være en ubalance vedrørende, komponenten, lidenskab. Hvor, kanten, intimitet ud fra informant Ns beskrivelser, både af kærlighed og parforholdet, i høj grad opleves og er erfaret. Dette kan muligvis hænge sammen med, varigheden af informant N og hans partners parforhold. De har været sammen i fem år. I denne forbindelse nævner Sternberg (1986) nemlig, at det han betegner som lidenskab kan forsvinde jo længere parforholdet har varet. Hvilket umiddelbart ikke skulle være noget ensidigt negativt men nærmere end naturlig proces af kærlighed. Alligevel har det for informant N været udfordrende at 'miste' lidenskaben og romantikken i parforholdet. Dette kan hænge sammen med, at kærlighed, i nutidens kulturelle normer opstilles romantisk og lidenskabeligt (Pahuus, 2013). Årsagen til parforholdskrisen, som informant N har oplevet, kan derfor ligeledes være grundet en samfundsmæssig definition af kærlighed, som ikke har stemt overens med retningen deres relation tog. Endvidere kan dette have forstærket usikkerheden af parforholdets karakter, altså det stærke venskab. Hvorimod, at venskabet, i nogen henseende, blev betragtet som en parforholdsmæssig udfordring - ville det ifølge Fisher (2011) være et tegn på at informant N og hans partner var på vej ind i næste og sidste fase af kærlighed. Den venskabelige kærlighed, som potentielt kan varer hele livet (Nielsen, 2011).

Foruden samfundsorienteret kritik, italesætter Pahuus (2013) derimod vilje og et grundlæggende ønske om, at være sammen med hinanden i et parforhold, som værende noget af det der definere kærlighed. Disse aspekter beskriver hun som, værende nogle af de vigtigste elementer, i stræben efter et vedvarende parforhold og kærlighed. Informant N oplevede at han og hans partner, stod overfor problemer i parforholdet som de ikke selv kunne løse, hvilket resulteret i at de overvejte om hvorvidt de måtte bryde med hinanden. Derfor søgte de hjælp, i form af taleterapi. Informant N beskriver, den hjælp som de fik, som værende årsagen til at de 'klaret' det igennem. I stedet for, at gå fra hinanden, blev de sammen

og løste problemerne. Dette kan man tolke som et udtryk for, den vilje og grundlæggende lyst til at være sammen med hinanden, som Pahuus (2013) finder afgørende for, om hvorvidt kærlighed kan bestå eller ej. Dette med afsæt i den løsningsorientering som informant N og hans partner havde. I hvert fald var der vilje i forhold til, at søge hjælp med henblik på at finde en løsning i stedet for at 'give' op og gå fra hinanden. Man kan også anskue initiativet om parterapi, som en del af måden man i samtiden griber udfordringer i parforholdet an på. Bauman (2003) omtaler en samfundsmæssig tendens, som vedrører udbredtheden af selvhjælpslitteratur som forefindes omkring kærlighed og parforhold. Denne tendens kunne have medvirket til, at informant N og hans partner valgte parterapi, som en 'løsningsmodel' på deres krise.

I forbindelse med den svære krise, som parforholdet tidligere gennemgik, omhandlende parternes stærke venskab, - nævnte informant N at det i nogen grad havde 'kostet' relationen; romantikken, 'tab af lidenskab', overraskelser samt komplimenter. Informant Ns oplevede at 'tabet' af dette 'rystede' parforholdet. Alligevel beskriver han parforholdet, som værende stærk. Dette efter at de har arbejdet sig ud på den anden side af krisen. Bauman (2003) ville måske mene, at parforholdskrisen bunder i en samtidig tendens, som grundlæggende bygger på at individer i høj grad er socialiseret ind i kultur, som indbyder til nemme og hurtige løsninger, - og at kærligheden og parforhold ligeledes skal kunne leve op til disse kriterier. Informant N giver også, med afsæt i ovenstående, udtryk for at netop mangel på det romantiske og det mere opløftende, såsom komplimenter og overraskelser havde været en udfordring for parforholdet. Men til trods for, at Bauman (2003) nok ville anskue dette for at være tegn på, at samtidens individer ikke er i stand til at forpligte sig og hertil ville vælge at forlade parforholdet - for et potentielt andet og 'bedre' parforhold, valgte informant N og hans partner alligevel, at samarbejde om at bevarer deres relation, kærligheden og parforholdet. Så til trods heraf, indikere noget på at informant N og hans partner ikke kan indpasses i denne teoretiske anskuelse og samtidsforståelse, som Bauman (2000) ellers fremstiller. I stedet tyder det på, at informant N ikke kun oplever kærlighed og parforhold som værende en nem og lykkelig løsning, men snarere som en kompleks størrelse, sammensat af glæde og kriser.

Interview med informant L

Informant L er en 38-årig kvinde, som er ved at afslutte en kandidatuddannelse. Arbejdsomt, har hun forinden uddannelsen arbejdet som selvstændig og som leder, med

ansvar for mere end fyrre ansatte. Derudover har informant L arbejdet med mennesker med psykiske lidelser (Bilag 1, s. 7). Informant L blev, i interviewet bedt om at beskrive sig selv. Hertil beskrev hun sig selv, som værende *“selvstændig, entusiastisk, hjælpsom, reflekteret, omsorgsfuld, temperamentsfuld, ambitiøs, spirituel, sårbar, dømmende, rummelig, sjov og arbejdsom.”* (Bilag 1, s. 7).

Informant L er på nuværende tidspunkt i et parforhold på syvende år. Hendes kæreste er en 39-årig mand. Han arbejder som ufaglært lærer på en efterskole. Informant L beskriver, sin partner med tæt på dobbelt så mange ‘tillægsord’, som hun gjorde sig selv. Hun beskriver sin, som værende *“Rolig, stabil, omsorgsfuld, sjov, eftertænksom, glad, selvstændig, hjælpsom, kreativ, rullelig, lyttende, musikalsk, open minded, maskulin, lækker, upolitisk korrekt, rebelsk, mentalt stærk, står stærkt i sig selv, tænker ikke så meget over hvad andre tænker eller gør, selvsikker, arrogant.”* (Bilag 1, s. 8). Med henblik på, at tilegne mig viden om informant Ls oplevelse af deres parforhold, blev hun bedt om at beskrive det. Hertil svarede informant L, blandt andet, at begge parter har stort fokus på at samskabe en meningsfuld hverdag for dem begge og deres familie. Derudover fortæller hun, at de elsker hinanden meget og arbejder for at få hverdagen til at blive god. Informant L oplever hende selv og hendes partner, som værende meget forskellige, hvilket hun fortæller kan være krævende, hvilket resultere i at, de ofte må kommunikere og finde ud af *“... hvor er vi på vej hen? ...”* (Bilag 1, s. 8). Trods det hårde ‘arbejde’ det kan føre med sig, anskuer informant L dette som meget lærerigt endvidere oplever hun, at de begge er enige om at udfordringerne er ‘anstrengelserne’ værd. Informant L fortæller ligeledes, at hun oplever at de har *“lært meget af at være sammen”* (Bilag 1, s. 8) og både kan grine af det i hverdagen samtidig med, at de er opmærksomme på hinanden. Deres indbyrdes forskelligheder har dog af og til resulteret i nogle parforholdskriser men dette er hvad der sker, når man bruger meget tid sammen og ønsker at skabe en meningsfuld hverdag, fortæller informant L (Bilag 1, s. 8). I denne sammenhæng uddyber informant L dette. Hun beskriver det således;

Det er ofte fordi vi er så forskellige og derfor ikke tænker og agere ens, det den ene af os finder naturligt er ikke det den anden finder naturligt, hvilket kræver at vi hver især reflektere over hvad vi gør og hvorfor. Vi bruger også en del tid på at planlægge og på at finde tilbage på sporet. Vi ender altid med at blive klogere og vi har lært super meget de seneste år ved at være sammen, - vi ved begge at den anden kan noget vi ikke selv kan og det motivere os i hverdagen til at øve os (Bilag 1, s. 9).

Med afsæt i informant Ls ovenstående betragtning af hvordan parforholdet fordrer læring gennem forskellighed, tilføjer hun hertil at hun oplever at parforholdet, blandt andet, bevares af samme grund. Deres forskelligheder indbyder til at de hver især må tage stilling til, om hvad de vil og hvorfor de gerne vil det. Endvidere fortæller informant L ligeledes, at de har det sjovt og at de begge har besluttet sig for at være sammen og arbejder meget på at rumme hinanden (Bilag 1, s. 9).

Informant L blev, i interviewet, ligeledes bedt om at beskrivelse hvordan hun oplevede kærlighed. Informant L forbinder, eksempelvis, kærlighed og parforhold med intimitet og begær. Derudover forbinder hun ydermere parforhold med stabilitet. Vedrørende de forventninger, som informant L har til både kærlighed og parforhold drejer disse sig om, at der må være plads til at begge parter kan være dem selv *“på godt og ondt.”* (Bilag 1, s. 9).

Delanalyse 2

Kommende delanalyse tager afsæt i informant Ls oplevelser samt beskrivelser af parforhold og kærlighed. Dette med udgangspunkt i hendes erfaringer. Som i forrige delanalyse, er hensigten at eksplicitere nogle af de nuancer der findes, i samtidige individers forestillinger af specialets temaer, parforhold og kærlighed.

Informant L og hendes partner har været sammen i omtrent syv år, hvilket ifølge Fisher (2011) formentlig betyder at de befinder sig i den sidste kærlighedsfase, den venskabelige kærlighed. Tidsmæssigt, er parret også ude på den anden side af højrisikoårene henhold skilsmissestatistikkerne (Danmarks statistik, 2016), indledningsvist omtalt i specialet. Informant L blev, i det foretagne interview bedt om både at beskrive hende selv og hendes partner. Hertil anvendte hun omtrent dobbelt så mange tillægsord om hendes partner end om hende selv og stort set alle tillægsord var positivt ladet. Ifølge Fisher (Nielsen, 2011) har man, i en forelskelsesfase, tendens til at opleve det andet individ, udelukkende som noget positivt samt at man kan have tilbøjelighed til at være blind overfor eventuelle negative egenskaber, som det andet individ end måtte besidde. Dette indikerer umiddelbart, at der er en uoverensstemmelse mellem karakteren af informant Ls beskrivelser af hendes partner og hvilken kærlighedsfase, Fisher (2011) ville mene, at de befandt sig i, nemlig den venskabelige kærlighed, - som i mere omfattende grad bygger på et dybdegående kendskab til hinandens, også, mindre tiltalende karaktertræk. At informant L næsten uden undtagelse, retter sin opmærksomhed på hendes partners positive egenskaber, kan der være mange

grunde til og ikke noget som de udvalgte teoretiske perspektiver behandler. Dette lukker op for en øget kompleksitet af hvordan kærlighed og parforhold eksemplarisk opleves, i forhold til hvordan den teoretisk er beskrevet. Dette eksempel kan være et tegn på, at kærlighed og parforhold ikke nødvendigvis kan intellektualiseres, hvilket i nogen henseende etisk kan forårsage at kærlighed 'lider' under sådan en akademisering. En anden mere implicit årsag, til at informant L kun nævner positive egenskaber i beskrivelsen af sin partner, kunne være at hun ønsker at fremstille ham på en bestemt måde, - på grund af den samfundsmæssige romantisering, der ifølge Pahuus, 'hersker' (2013).

Ydermere nævner informant L flere gange at, kommunikation er en væsentlig del af parforholdet og at der bliver brugt meget tid løbende på, at få tingene til at fungere derigennem. Set i sammenhæng til specialets problemfelt, er en af det største årsager til at par går fra hinanden, i samtiden, grundet manglende kommunikation (Psykolog nyt, 2008). Den kontinuerlige kommunikation, som informant L beskriver som værende afgørende for at parforholdet fungere, kan være et tegn på at hende og hendes partner har fundet en 'metode', som virker for dem begge. Til trods for, at informant L er i gang med at færdiggøre en 'ny' uddannelse, har de ligeledes kunne undgå, en anden hyppig årsag til brud, hvilket er hvis man som individer vokser fra hinanden. I samtidens samfund kan man være i særlig stor risiko for, at vokse fra hinanden, - da det oftest sker i forbindelse med nyt arbejde, uddannelse eller lignende (Nielsen, 2011). Dette er på nuværende tidspunkt, dog ikke tilfældet for informant L og hendes partner.

Endvidere fortæller informant L også, at hende og hendes partner har lært meget af at være sammen. Dette med afsæt i, at de hver især lærer af den anden og hinandens forskelligheder. Denne form for læringsdimension, beskrives ikke ved nogen af de teoretiske forankringer af kærlighed og parforhold, som specialet hviler på. Der findes dog, en 'herskende' samfundsmæssig udviklingstendens (Bauman, 2003), hvilket kan forklare informant Ls læringsorienteret fokus, i hendes oplevelse af parforholdet. Bauman (2003) sætter fokus på den samtidige fokusering på selvudvikling, som mange individer er underlagt. Særligt de mange bøger, tjeklister og 'how-to's' der er udarbejdet omkring kærlighed og parforhold. Han forholder sig kritisk til denne bølge, da han mener at det bidrager til misopfattelse af hvad kærlighed og parforhold er (Bauman, 2003). Fromm (2000), bringer dog et andet læringsperspektiv i spil modsat Baumans (2003), hvilket er at man skal lære at elske - som var det en kundskab. Dette kan umiddelbart hænge sammen med hvorfor informant L oplever

hendes parforhold som lærerigt og har det fokus. Dette er dog kun en mulig sammenhæng, som kun må anses for, at være en teoretisk spekulation. I forlængelse heraf, kan man diskutere om kærlighed bør anses for, at være en kundskab som man objektivt kan lære at 'mestre'. Pahuus (2013), referere til Kierkegaard som ikke mente at man bør intellektualisere kærlighed i frygt for, at den ender med at blive oplevet som en banalitet. Så hvor både Fromms (2000) og informant Ls fokus på læring stammer fra, er kompleks at identificere - dog finder flere læringsorienteringen problematisk. Dette kan dog også anses for, at være et udtryk for det Sternberg (1986) fremstiller som værende kærlighedens rationalitet, da informant L i nogen grad, rationalisere sig frem til at parforholdet giver et lærerigt 'udbytte'.

Endvidere fortæller informant L, som tidligere beskrevet, at hende og hendes partners forskelligheder, til tider kan være krævende men at de er fælles om at finde udfordringerne det hele værd. Man kunne anskue dette som, et udtryk for at informant L og hendes partner acceptere at kærlighed og parforhold indbefatter både op- og nedture endvidere forpligtelse og 'hårde' tider. I stedet for at bryde relationen, på grund af den ellers en smule 'utalte' side af kærlighed og parforhold, - vælger de fortsat at kommunikere med hinanden og elske hinanden. Set i lyset af Sternbergs (1986) kærlighedstrekant, så kan det tyde på at informant L har størst fokus på to ud af de tre kanter, værende forpligtelse og intimitet og et mindre fokus på den sidste kant, værende lidenskab. Dette kan være grundet, at parforholdet har varet i omtrent syv år, hvilket gør at der ifølge Fisher (Nielsen, 2011) i høj grad må være fokus på den venskabelige kærlighed, som ligeledes bygger på forpligtelse samt intimitet - hvis parforholdet vel og mærke skal kunne bestå. Derudover nævner informant L, dog at hun finder sin partner som lækker men beskriver ikke yderligere hans fysiske form eller tiltrækningen mellem dem. Alligevel må det tilføjes, at informant L også nævner begær, som en del af hendes oplevelse af parforholdet - hvilket kan betyde, at lidenskab og fysisk tiltrækning stadig er en bevidst del af deres relation til trods for at forelskelsesfasen for længst har lagt sig, ifølge Fisher (Nielsen, 2011).

Fromms (2000) læringsorienterede forståelse af kærlighed, kan man i nogen grad sætte i forbindelse med informant Ls beskrivelser af parforholdet. Modsat Fromms (2000) oplevelse af, at samtidens individer ikke finder kærlighed vigtigt nok at lære - nævner informant L flere gange i løbet af interviewet at, hende og hendes partner arbejder på at skabe en meningsfuld hverdag sammen. Dette kan anses, for at være et udtryk for det samfundsmæssige udviklingsfokus (Sennett, 1999), der i høj grad forventes at samtidige individer indfrier.

Bauman (2003) kommer med sit bud på, hvad kærlighed er. Han taler om at selvets overlevelse sker, gennem selvets andethed, som jeg betragter værende ens betydning med at man i parforholdet må samskabe et meningsfuldt tredje for begge parter bedste. Informant L fortæller, at hende og hendes partner løbende 'forhandler', tilpasser og indretter hverdagen så den er meningsfuld for dem begge. Det fælles tredje og selvets overlevelse herigennem, - synes at være noget som informant L og hendes partner mere eller mindre indirekte arbejder på at opnå. Man kan dog forholde sig undrende til, om hvorvidt denne konstante forhandling og omstillingsparathed kan være endnu et tegn på en samfundsmæssig udviklingstendens, hvor den fleksibilitet bliver redskabet, som informant L og hendes partner anvender i deres relation, - for at kunne 'overleve' (Sennett, 1999).

Interview med informant S

Informant S er en 26-årig mand. På nuværende tidspunkt er han i gang med at afslutte en lang videregående universitetsuddannelse. Han er single og har altid været det (Bilag 1, s. 10). Informant S blev spurgt ind til hans partner-kriterier, i forhold til en potentielt kommende partner. Hertil svarede han, at en kommende partner skulle besidde egenskaber såsom, "*Ærlighed, humor, loyalitet, selvstændighed, ambition*" (Bilag 1, s. 10), hvorved de to vigtigste af disse egenskaber, for ham, er ærlighed og humor. Informant S fortæller, at grunden til at ærlighed særligt vægtes højt for ham, ved en fremtidig partner, er fordi han ønsker at vide hvordan hans partner har det endvidere fordi informant S ønsker, at kende til en partners behov, så han kan støtte bedst muligt op herom (Bilag 1, s. 10-11). Informant S blev, i forlængelse heraf, ligeledes spurgt ind til hvilke egenskaber han ønsker at undgå ved en kommende partner. Hertil svarede han uselvstændighed og dovenskab. Informant S er, som tidligere nævnt, single og han møder potentielle partnere på diverse online dating-sites og i nattelivet (Bilag 1, s. 11). Informant S fortæller, at han to gange i sit liv har været forelsket. Begge af disse har været i hans tyver. Ydermere fortæller informant S, at forelskelserne ikke har været gengældt. Disse oplevelser af forelskelse forbinder han indledende med håb og glæde, hvorefter de sidenhen forbindes med skuffelse og selvkritik. Ved begge forelskelser oplevede informant S, at de ønskværdige samt de mindre ønskværdige egenskaber, 'optrådte' ved de respektive personer, som forelskelserne var rettet mod (Bilag 1, s. 11). Informant S blev bedt om, at beskrive sig selv og det gjorde han, blandt andet, således;

Jeg vil beskrive mig selv som en ung mand, der i øjeblikket er meget opmærksom på hvordan jeg udvikler og forandrer mig i takt med nye indtryk, nye omgivelser og alder. Jeg er meget ærlig og meget reflekteret, og sætter stor pris på at omgive mig med mennesker, der bidrager med noget i mit liv. (Bilag 1, s. 11-12).

Endvidere fortæller informant S, at han har et stort fokus på meningsskabelse. Både hvad det angår fritid, studie og karriere. Han runder beskrivelsen af sig selv af med, at forbinde sig selv med at være *“ambitiøs, målrettet, ærlig og empatisk.”* (Bilag 1, s. 12).

Med udgangspunkt i informant S' civilstatus, blev han spurgt ind til hvorfor han oplever at han er single og ligeledes hvordan han oplever sig selv som single. Informant S refererer til de to tidligere omtalte forelskelser han har oplevet, og fortæller at de har bidraget til at han ikke ønsker hvilket som helst parforhold, 'bare for parforholdets skyld'. Derimod fortæller informant S, at *“Det er vigtigt for mig, at jeg er i et forhold med en, som jeg har/udvikler nogle særlige følelser for, og som jeg er tiltrukket af.”* (Bilag 1, s. 12). Han understreger, at dette ikke handler om en masse forhåndsvis krav til en kommende partner men handler om hvordan han føler for vedkommende (Bilag 1, s. 12). Henhold det, at være single oplever informant S til tider, at det kan være frustrerende og påvirke hans selvopfattelse, hvilket har resulteret i mange års kamp, hvor han har følt at der var noget galt med ham. Han betragter *“det at være single som en mangel, som jeg gerne vil undgå.”* (Bilag 1, s. 12). Informant S forbinder en kommende potentiel partner, med forelskelse og anser det, at 'de' begge er forelskede, som værende det vigtigste. Derudover udtrykker informant S, at det er vigtigt for ham at kommende partner, som tidligere nævnt, er ærlig og lever et selvstændigt liv, hvor de begge prioritere hinanden. Hertil fortæller informant S ligeledes, at det er vigtigt for ham at begge parter er stolte af hinanden og at tiltrækkelse finder sted (Bilag 1, s. 12). Som de andre to informanter, N og L, blev informant S også afslutningsvist spurgt ind til hvordan han ville beskrive kærlighed og parforhold samt hvilke forventninger han har hertil. Informant S beskriver kærlighed således;

Kærlighed er når min lyst til at gøre noget for andre, og være alt hvad jeg kan for andre, uden en forventning om at det er gengældt. Kærlighed er når man ikke bliver overskygget i sit blik af hinandens "fejl og mangler" men i stedet accepterer hele pakken og stadig synes hinanden er inspirerende og dejlige mennesker. (Bilag 1, s. 12).

I forlængelse heraf, oplever informant S et parforhold værende baseret på tosomhed, ærlighed, støtte og gensidig opbakning. Hans forventninger til kærligheden er at den gør ham glad (Bilag 1, s. 12-13). Kærligheden og parforholdet betragtes som en styrke, som forventes at kunne 'sikre', at man har det godt trods andre eventuelle udfordringer der måtte opstå gennem livet. Informant S beskriver at parforholdet og kærligheden i gennem udfordrende tider, skal kunne opveje for disse. Endeligt skal parforholdet give en følelse af tryghed og "*en sikkerhed i hinanden.*" (Bilag 1, s. 13) ifølge informant S.

Delanalyse 3

Kommende afsnit, er specialets tredje og afrundende delanalyse. Der arbejdes her, på samme måde som ved de to tidligere delanalyser. Informant S er single, hvor informant N og L begge er i parforhold. Derfor vil nedenstående delanalyse, i højere grad, omhandle informant S' forestillinger om et kommende parforhold. Derudover er der, som ved de andre delanalyser, ligeledes fokus på informant S' oplevelser og erfaringer med kærlighed.

Informant S bliver spurgt ind til, hvilke egenskaber han ville værdsætte hos en kommende partner, hvoraf ærlighed er en af de mest ønskede egenskaber. Ærlighed er også et af de greb, informant S anvender i beskrivelsen af ham selv, hvilket er et udtryk for at han ønsker at en kommende partner besidder nogle af de samme egenskaber, som ham selv. Derudover nævner han ligeledes, at han er særlig opmærksom på hans udvikling, hvilket kan hænge sammen med at han på nuværende tidspunkt er under uddannelse. Som tidligere nævnt, kan man i forbindelse med en ny uddannelse udvikle sig og forandre sig, hvilket gør at individer kan vokse fra hinanden i parforhold. I og med at informant S på nuværende tidspunkt er under uddannelse, kan det muligvis udfordre ham yderligere i hans søgen efter en kommende partner. Udviklingen, som informant S er meget optaget af, kan ligeledes være en af grundene til at han er single. Ifølge forskning, udarbejdet af amerikanske psykologer, Sarah Murnen og Don Byrne (Nielsen, 2011), viser det sig nemlig, at personlig udvikling, herunder også uddannelsesforløb, er en af de tre hyppigste grunde til at par går fra hinanden. Da informant S ikke har været i et parforhold før, kan dette ikke direkte ses i sammenhæng med forskningen, - men i stedet kan man betragte det, som en mulig forklaring på hvorfor at informant S endnu ikke har været det.

I interviewet beskriver informant S to overordnede ting som han ønsker, når det kommer til en kommende partner. Den første ting er at han forventer, at have nogle særlige følelser for den anden, hvilket på sin vis kan sættes i relation til citatet af Pahuus (2013), som nævner at kærlighed er forbundet med varme og intense følelser for et andet menneske. Den anden ting, som informant S fremhæver er, at han skal være tiltrukket af vedkommende, hvilket kan sættes i reference til både Fishers (Nielsen, 2011) udlægning af forelskelsesfasen ydermere Sternbergs (1986) ene kant, af kærlighedstrekanten, betegnet som lidenskab. Hertil blev informant S ligeledes spurgt ind til, hvordan hans oplevelse af kærlighed var og beskrivelserne kan tolkes som værende af en hovedsagelig romantisering heraf.

I forbindelse med Pahuus' (2013) skriv, der blandt andet retter et fokus mod samtidens underholdningskultur vedrørende kærlighed, nævner hun at der forefindes et særligt udpræget fokus på kærlighed som værende romantisk. Informant S' oplevelsesbeskrivelser af kærlighed kan i nogen grad, anses for at være rettet mod samme romantiske forestilling af kærlighed, som Pahuus (2013) omtaler. Informant S er i hvert fald, bevidst omkring hvilke forventninger han har til et kommende parforhold, hvoraf noget kan tyde på at han i nogen grad har en romantiserende oplevelse af kærlighed. Alligevel tyder det dog ligeledes på, at informant S ikke udelukkende læner sig op ad en romantisk forståelse af kærlighed og parforhold, som der ved flere af de tidligere introducerede teoretiske perspektiver peger på, at samtidens individer, mere eller mindre 'udelukkende' gør (Pahuus, 2013 & Bauman 2003). Informant S' beskrivelse af kærlighed rummer dels et aspekt af forpligtelse, henholdt det fokus der er på accept af den anden parts særegenhed. Dette kommer, blandt andet, til udtryk ved det forhenværende citat, hvor informant S nævner, at man fuldt ud må acceptere den anden part i et parforhold. Omvendt uddyber han derefter, at han forventer at kærlighed skal gøre ham glad og være den faktor, som gør at man trods andre livsmæssige kriser grundlæggende har det godt. Endvidere at man gennem et parforhold opnår tryghed. Til forskel for de tidligere informanter, kan hans omfattende positive syn på hvad kærlighed og parforhold skal indeholde, tyde på, at informant S oplever kærlighed og parforhold, som Bauman (2003) har beskrevet samtidens tendenser. Dette værende, at informant S muligvis ønsker den stabilitet og tryghed, som ifølge Bauman (2003) gør at samtidens individer fortsat ønsker at indlede parforhold. Men at man på den anden side, forventer at kærlighed og parforhold er det samme som glæde og lykke uden det 'hårde' arbejde - hvilket kunne være det informant S' oplevelse af at parforholdet er en 'konstant' styrke, muligvis være et udtryk for. Paradokset opstår, ifølge Bauman (2003), i at man, stræber efter at være en del af et meningsfuldt parforhold, som informant S i høj grad også giver udtryk for at han ønsker, uden at være bevidst om at

parforhold kan forårsage kriser og ikke kun byder på glæde. På den anden side, giver det 'mening' i kraft af, at informant S' forestilling om et kommende parforhold bygger på forelskelse samt romantik. Ifølge flere af de teoretiske perspektiver, specialets analysearbejde er forankret i, omtales forelskelse (Nielsen, 2011 & Sternberg, 1986) nemlig som et naturligt første skridt mod at indlede et parforhold. Hvilket derfor kan være svare på, hvor informant S har et relativt omfattende fokus på disse aspekter af kærlighed.

Ser man nærmere på de tre kærlighedsfaser som Fisher (Nielsen, 2011), gennem hjerneforskning og antropologiske studier opstiller, - kan man anse informant S' oplevelse af kærlighed, indeholde flere kendetegn derfra. Som tidligere nævnt, beskriver informant S, at han forestiller sig at et kommende parforhold skal indledes til en person, han får særlige følelser for og er tiltrukket af. I forbindelse med den første kærlighedsfase, forelskelsen, er tiltrækning en af de typiske kendetegn. Hvad angår forelskelse, fortalte informant S at han havde været forelsket før i sit liv. Ifølge Fisher (Nielsen, 2011), så hænger forelskelsesfasen i høj grad sammen med fysisk tiltrækning, hvilket kan være derfor at informant S sætter hans forelskelseserfaringer i reference til, hvad han ønsker et kommende parforhold skal bestå af. Informant S fortæller, i denne sammenhæng også, at han til trods for at han før har været forelsket, var disse ikke gengældte. Ifølge kærlighedsforskeren Baumeister (Nielsen, 2011) vil man, i sådan en situation, betragte informant S som værende den afviste - hvilket potentielt kan medføre forskellige faser af håndtering heraf. Man ville kunne placere informant S i anden fase af afvisning, som kaldes for *reaktionsfasen* (Nielsen, 2011). Dette grundet informant S' negative selvfølelser, som har været resultatet af de oplevelser han har haft med afvisningerne af hans forelskelser.

Henhold anden kærlighedsfase, romantisk kærlighed, som blandt andet forbindes med forbundenhed og tryghed (Nielsen, 2011), ekspliciterer informant S at han forventer at et fremtidigt parforhold indebærer disse aspekter af kærlighed. Viden omkring at, disse aspekter af kærlighed og parforhold skulle tilhøre en bestemt 'tidshorisont' (Nielsen, 2011) giver informant S umiddelbart ikke udtryk for at have. Set i sammenhæng med den tredje og sidste kærlighedsfase, venskabelig kærlighed, giver informant S flere gange udtryk for, at han oplever og forestiller sig kærlighed, i relation til et fremtidigt parforhold, med intimitet. Dette, eksempelvis, ved hans beskrivelse af stabilitet, gensidig respekt og accept af ham og en kommende partner. Pahuus (2013) forbinder, i sit skriv, kærlighed med tillid. En tillid, som er gensidig og som fordrer at begge parter er elsket og stoler på den andens kærlighed. I

denne forbindelse, kan man betragte informant S' ønske om et parforhold, som bygges på ærlighed og gensidig respekt samt accept, som et udtryk for en oplevelsesverden, hvor denne afgørende tillidsbaserede forståelse, som Pahuus (2013) fremfører, gør sig gældende. Hertil kan man dog, stille sig undrende over, om hvorvidt informant S grundet manglende erfaring med parforhold, stadig tendenser til, at have en overvejende romantisk forestilling om kærlighed, som Pahuus mener stammer fra samtidens underholdningskultur (Pahuus, 2013).

Afsluttende analyse

Kommende afsnit tager afsæt i de tre forhenværende delanalyser, som er udarbejdet på baggrund af indsamlet empiri og teoretisk referenceramme, som specialets arbejder ud fra. Den afsluttende analyse har til hensigt, at skabe et indblik i hvilke mere generelle betragtninger der er, at identificere på tværs af informanternes forståelser samt erfaringer af og med kærlighed og parforhold.

De samfundsmæssige krav, der i høj grad stilles til det enkelte individ i samtidens samfund, eksempelvis såsom omstillingsparathed, fleksibilitet, selvudvikling og realisering på arbejdsmarkedet, kan synes at spille en rolle i forhold til hvordan informanterne oplever parforhold og kærlighed på. På forskellige måder, kan man i informanternes beskrivelser af parforhold og kærlighed se tendenser der peger tilbage på et mindset, som i flere henseender minder om de samfundsmæssige krav, de 'forventes' at leve op til. Med afsæt i informanternes erfaringer, synes flere aspekter heraf at pege på at læring, udvikling og forandring sættes i forbindelse med hvordan parforhold og kærlighed opleves. Dette giver sig, blandt andet til kende, gennem en forståelse af at parforhold er 'givende' og at man kan få et lærerigt udbytte af det. Derudover taler forståelsen sig yderligere ind i et foranderligt mindset, ved oplevelsen af at parforhold og kærlighed bidrager med noget meningsfuldt for det enkelte individ. Endeligt kan man, med udgangspunkt i informanternes erfaringer, sammenholde det udviklingsorienteret blik informanterne har på det at være i et parforhold, som et udtryk for den måde at man i samtiden bestræber sig på at optimere sig selv og sin tilværelse på.

Informant S tilskriver det at være single, i hans egen situation, som værende et nederlag og alt andet end ønskværdigt. Han fortæller hertil ikke eksplicit hvad der ligger til grund for at han har det således. Dette kunne være et udtryk for, at han anskuer det at være i et meningsfuldt parforhold som et succeskriterium for at kunne leve op til en samfundsmæssig norm. I nogen

grad, anser informant L parforholdet som lærerigt, flydende og fleksibelt hvilket ligeledes taler sig ind i den herskende udviklingsorienteret 'samfundsdiskurs'. Endvidere har informant N og hans partner draget nytte af parterapi, da oplevelsen var at tilegnelsen af nye redskaber, altså en optimering af deres problemløsende kommunikationsevner, blev løsningen på parforholdskrisen. Dette kan derfor ligeledes synes, at være en tendens til at et 'vellykket' parforhold er op til det enkelte individ at kunne administrere. Dette set i sammenhæng til tidligere pointe i specialets problemfelt, at indsatser til par i krise ikke i udbredt grad, prioriteres. Dette øger sandsynligheden for, at parforhold og kærlighed er noget samtidens individer alene må tage ansvar for at opnå, - hvilket derfor ligeledes kan øge individuelt pres på den enkelte. Da man kan anskue informanternes erfaringer, værende præget af flere samfundsmæssige tendenser, hvilket kan forårsage udfordringer og 'indre spændinger' hos de involverede individer. Med fokus på, at løfte 'opgaven' om at være fleksible, udviklingsorienteret og karriereminded, skal individer samtidig modsatrettet formå, at være stabile, loyale og 'faste' i parforhold og kærlighed. Disse krav eller forventninger, kan midlertidigt modarbejde hinanden eller stille samtidens individer i situationer, hvor de må 'vælge' mellem karriere eller kærlighed og parforhold, hvis en balance herimellem ikke er mulig at opnå.

Afslutningsvist finder jeg det, aktuelt at rette blikket mod en mulig indflydelsesrig dimension af samtidige parforhold og ægteskaber, værende forældreskab og familieliv. Denne dimension er ikke inddraget, i specialet, hvilket potentielt kan resultere i betydningsfulde aspekter i stræben om at forstå parforhold og kærlighed i samtiden. Set i sammenhæng til den ovenstående analyses pointe, om at samfundsmæssige tendenser om foranderlighed, påvirker måden parforhold og kærlighed opleves, - kan stræben om at være en 'god' forælder eller få et familieliv til at fungere være yderligere faktorer, som kan belaste de enkelte individer. Da to af ud af de tre informanter har børn, kunne det tænkes at en efterfølgende undersøgelse af hvilken betydning dette kan have for de respektive parforhold muligvis bidrage til en øge kompleksitetsforståelse heraf.

Kapitel 5.

Konklusion

Konklusionen er forankret i forhenværende delanalyser samt den afrundende analyse. Centrale pointer og argumenter derfra, vil i konklusionen samles og betragtes på tværs af informanternes livsverdener. Dette er ikke for, at udlede generaliseringer men nærmere med det formål, at skabe et overordnet billede af hvilke tendenser såvel som særegnede eksemplar af tematiseringerne kærlighed og parforhold der eksistere, i samtiden. Indledningsvist inddrages problemformuleringen, som omdrejningspunkt, da konklusionen skal anses som værende specialets besvarelse heraf.

Problemformulering og formål

Specialets vidensinteresse ledte til en problemformulering, som havde til hensigt at øge indsigten i den kompleksitet, som ligger i at undersøge samt forstå hvordan kærlighed og parforhold opleves. Dette med afsæt i samtiden. Med udgangspunkt i eksempler fra informanternes livsverdener, åbnes der, i kommende konklusion, op for specialets bidrag til allerede eksisterende forskning og teori omkring temaerne kærlighed og parforhold.

Fra problemformulering til ny viden

Der er tilsyneladende flere eksemplariske udsagn, som stemmer overens med de teoretiske perspektiver, som er anvendt i specialet. Dog er der ligeså mange, hvis ikke flere udsagn, der bryder med den gængse forestilling om, at samtidens individer ikke 'evner' egenskaber som forpligtelse og ansvar (Bauman, 2003). Med henblik på forpligtelse sig i en kærlig reaktion, såsom i parforholdet, viser specialets empiri og analyse, at to informanter, informant N og L, har erfaret at kærlighed og parforhold bygger på 'hårdt' arbejde, kommunikation, engagement og forpligtelse og at de begge stadig er i parforholdene til trods heraf. Omvendt, kan det tyde på at informant S, som har været single hele sit liv, ikke umiddelbart har oplevelsen af at kærlighed og parforhold bygger på accept og forpligtelse men nærmere forestiller sig at det overvejende handler om glæde og tilfredsstillende fordele. Til trods for, at informant S er

single så oplever han dog ikke kærlighed som værende en entydig 'nem løsning', som Bauman (2003) i nogen grad 'anklager' samtidens individer for. Modsat kan man i analysen se, at informant S umiddelbart forestiller sig fremtidig kærlighed på tværs af de tre faser, som Fisher (Nielsen, 2011) finder afgørende i parforhold.

Informant S har dog muligvis en mere romantisk oplevelse af parforhold og kærlighed, som Pahuus (2013) beskriver som værende grundet samtidens underholdningskultur.

Fromm (2000) beskriver i sit essay, at samtidens individer har en forestilling om at de alene med afsæt i deres erfaringer ved hvordan kærlighed mestres. Ingen af vore tre informanter, henholdsvis informant L og N, ekspliciterer at de bevidst anvender tidligere erfaringer, som 'redskab' eller metode til at mestre deres nuværende parforhold. Informant S udtrykker heller ikke eksplicit sine erfaringer, som værende styrende for hvad han forventer af et kommende parforhold. Dog kan man forestille sig, at de bagudrettede erfaringer som de hver især italesætter har en indflydelse på hvordan de i dag, oplever kærlighed og parforhold.

Ydermere kan noget tyde på, at informant L oplever læring-, forhandling- og tilpasning som værende noget positivt hvad angår parforhold. Omvendt kan man diskutere om samme fleksible orientering (Sennett, 1999), kan stresse andre individer og derfor kan være en af grundene til at mange andre bliver skilt (Danmarks statistik, 2016).

Afslutningsvist kan jeg konkludere, at der til trods for at samfundet på mange måder kræver udviklings- og forandringsparathed (Sennett, 1999), så er dette ikke nødvendigvis ens betydning med at samtidens individer ikke 'evner' at forpligte sig i parforhold. Tværtimod, giver flere af informanterne hver især udtryk for, at de oplever kærlighed og parforhold som værende både krævende og udfordrende såvel som lykkeligt og glædeligt. Endvidere giver ingen af informanterne, udtryk for en ensidig indstilling eller forestilling om, at parforhold samt kærlighed skulle være nemt eller bekvemt - hvilket må siges, at være modsatrettet den udlægning Bauman (2003) og Fromm (2000) ellers kommer med, på hver deres måde.

Ifølge Bauman (2003) handler kærlighed, i nogen forstand, om at overgive sig til det fælles tredje og der igennem dyrke selvet som en enhed, - hvilket han ikke mener at samtidens individer 'formår'. Både informant N og L har dog begge givet udtryk, at for at det kan være udfordrende at være to individer, som skal have et fælles parforhold til at fungere men at det

alligevel er lykkedes. Dette ligeledes til trods for at Fromm (2000) mener, at samtidens individer ikke finder kærlighed vigtig nok at lære. Det virker tilsyneladende ikke til at være tilfældet ved informanternes beskrivelser.

Fælles for de eksemplariske oplevelser fra nogle af samtidens individer, er at kærlighed og parforhold må berige tilværelsen, om end det kommer til udtryk gennem stærkt venskab, læring eller støtte. Hertil skal det påpeges, at ingen af informanterne tilsyneladende oplever eller udlægger kærlighed og parforhold som værende ensidigt nemt og bekvemt. Man kan dog alligevel godt konkludere, at kærlighed og parforhold eksemplarisk opleves forskelligt men med flere tværliggende fælles forståelser heraf, - repræsenteret af områderne forelske, romantik og forpligtelse.

I det, at anvendte teorier arbejder ud fra forskellige videnskæssige tilgange, har dette også betydning for hvor de hver især placerer sig videnskabsteoretisk. Dette har indflydelse på, den viden som ses produceret både i specialets analysearbejde, men ligeledes i forbindelse med kommende konklusion og efterfølgende diskussion. Samlet set, forholder specialets sig overordnet sig til de fænomenologiske principper, som tidligere er blevet beskrevet.

Et yderligere bidrag til at øge indsigten, af den kompleksitet som finder sted i forbindelse med kærlighed og parforhold, er at samfundet i høj grad hviler på en 'forandrings-tankegang', som gør at det enkelte individ må være i konstant udvikling, for at kunne vinde indpas i den nuværende stat. Forandring i sin rene form, er på mange måder uundgåeligt og har historisk set gennem tiden været en måde at følge menneskearten på. Med et nutidigt perspektiv, kan man anse forandring som værende et essentielt livsvilkår, blandt andet grundet den teknologiske udvikling, internationalisering og et indgående fokus på performance samt præstation. Med afsæt i specialets analysefund, er der flere indikationer på at de tre informanter indirekte hentyder til at de opfatter sig som vellykkede, hvis de får succes med kærlighed og parforhold. Dette kommer eksempelvis til udtryk, ved at forandringstendensen, hviler på en læringsfokuseret oplevelse af kærlighed og parforhold. Kærlighed og parforhold er derfor blevet endnu et område, i det enkelte individs tilværelse, som må være præget af omstillingsparathed, fleksibilitet, performance, læring og præstation.

Diskussion

Jeg kan, med afsæt i specialets undersøgelsesarbejde, konkludere at der er flere underliggende etiske perspektiver forbundet parforhold og kærlighed som er relevant at tage op til diskussion. Kommende afsnit vil med udgangspunkt i forhenværende konklusion, diskutere etiske aspekter af specialets vidensinteresse.

Samtidens individer bliver i flere henseender, kritiseret af 'kærligheds-teoretikerne'. Bauman (2003) mener ikke at de er i stand til at forpligte sig, Fromm (2000) mener at de ikke synes det er vigtigt at mestre kærlighedens kundskab og Pahuus (2013) mener, at de har utopiske romantiseringer af kærlighed. Kritikken kan muligvis ses i forbindelse med de høje skilsmisseprocenter (Danmarks statistik, 2014).

Samtidens samfund kræver på mange måder, at det enkelte individ må være forandringsparate, fleksible og udviklingsorienteret (Sennett, 1999). Selvrealisering både privat og på arbejdsmarkedet er i højsæde (Boje & Ejrnæs, 2014 ¶ *Ulige vægt mellem arbejde og familie i Europa*), hvilket fordrer at individer følger med og i nogen grad må tilpasse endvidere omstille sin personlighed herefter. Da man via, tidligere omtalte forskning udarbejdet af Sarah Murnen og Don Byrne (Nielsen, 2011, s. 161), har belæg for at parforhold ofte går itu grundet, at de respektive individer vokser fra hinanden - kan dette meget muligt være årsagen til de mange skilsmisser, særligt med de samfundsmæssige krav om fleksibilitet (Sennett, 1999) taget i betragtning. Dette snarere end, at samtidens individer ikke evner at forpligte sig som Bauman, i nogen grad, fremlægger (2003).

I et etisk perspektiv, kan man som Pahuus (2013), diskutere om hvorvidt kærlighed overhovedet bør teoretiseres - da dette kan medføre kategoriseringer og banalisering heraf. Kærlighed og parforhold er komplekse tematiseringer at undersøge og kan man, 'ansvarligt' bebrejde samtidens individer for at blive skilt og gå fra hinanden, når samfundet øger fleksibilitets-, lærings- og udviklingspresset? Man kan undre sig over hvorfor, at forpligtelse og langvarige parforhold og ægteskaber idealiseres, i en forandringsbaseret tilværelse.

I forbindelse med det læringsorienterede perspektiv af kærlighed og parforhold, som specialet i nogen grad behandlede, ud fra Fromms (2000) essay, i delanalyserne - forholder jeg mig kritisk til om hvorvidt der kan være fare for, at samtidens individer kan ende op med en

følelse af 'fiasko eller om at være mislykket', hvis deres parforhold eller ægteskab ikke fungerer. Faren opstår, som jeg anskuer det, ved at man udlægger kærlighed som noget man kan lære, hvis man som Fromm (2000) omtaler det, finder det vigtigt nok. Der kan som tidligere nævnt være flere forskellige årsager til, hvorfor ægteskab og parforhold i stigende grad ender i brud og at lægge et yderligere lærings- og udviklingsbaseret ansvar over på det enkelte individ, virker for mig obscult.

Når det påstås, at det er menneskets natur at søge efter nye oplevelser (Nielsen, 2011) - er det så overhovedet ønskværdigt at stræbe efter livslange parforhold? Med samtidens herskende udvikling- og forandringstendens, giver det så måske i virkeligheden bedre mening at skifte partner hver fjerde år? Man kan stille spørgsmålstejn ved, hvilke konsekvenser disse modsatrettede krav og ønsker gør ved samtidens individ.

Man kan diskuteres om det samfundsmæssige fokus der forefindes omkring selvudvikling påvirker både kærlighed og parforhold. Når samtiden i høj grad indbyder til konstant forandring, forandrer mennesker også mere og hurtigere, hvilket i sidste ende kan give udslag i flere skilsmisser, flere parforholdsbrud og flere nye parforhold.

I kommende artikel udfoldes der, et nyt perspektiv i forlængelse af ovenstående diskussion, vedrørende parforhold, arbejdsliv og forældreskab.

Litteraturliste

Bøger:

Bauman, Z. (2003). *Flydende kærlighed*. København: Hans Reitzels forlag.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder. En grundbog*. 2. udgave, 2. opslag. Hans Reitzels Forlag.

Fromm, E. (2000), 3. udgave. *Kunsten at elske*. Hans Reitzels forlag. København.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview - Introduktion til et håndværk*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Nielsen, T. (2011). *Kærlighed og parforhold under forskernes lup*. Plurafutura publishing.

Olsen, P. Bitsch & Pedersen, K. (2015). *Problemorienteret projektarbejde. En værktøjsbog*. 4. udgave. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

Pahuus, M. A. (2013). *KÆRLIGHED*. Tænkepauser, nr. 14: Aarhus Universitet.

Rendtorff, J. D. (2005). *Fænomenologien og dens betydning*. I: Fuglsang, L. & Olsen, P. Bitsch. (Red.) (2005). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer*. 2. udgave 2004, 2. opslag 2005. Roskilde Universitetsforlag.

Sennett, R. (1999). *Det fleksible menneske*. Forlaget Hovedland.

Zahavi, D. I: Collin, F. & Køppe, S. (2014). *Humanistisk videnskabsteori*. 3. udgave, 1. opslag. Lindhardt og Ringhof.

Online dokumenter og webadresser:

Boje, Thomas P. & Ejrnæs, Anders (2014 d. 30 juli). *Uligevægt mellem arbejde og familie i Europa*. Lokaliseret d. 25/4 2017, på:

<http://videnskab.dk/politologisk-arbog-2014/uligevaegt-mellem-arbejde-og-familie-i-europa>

Danmarks Statistisk (2015, 1 januar). *Husstande og familier. Rekordstort antal enlige voksne*. Nyt fra Danmarks Statistik nr. 82. Lokaliseret d. 14. januar 2017 på:

<http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=19041>

Danmarks Statistik (2016). *SKILSMISSE*. Lokaliseret d. 14/1 2017 på:

<http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/vielser-og-skilsmisser/skilsmisser>

Danmark Statistik (2015, 17 marts). *Vielser og skilsmisser. Højeste antal skilsmisser nogensinde*. Nyt fra Danmarks Statistik nr. 129. Lokaliseret d. 14. januar 2017 på:

<http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=19191>

Det Humanistiske Fakultet (2015, september). *Studieordningen for kandidatuddannelsen i læring og forandringsprocesser*. Aalborg universitet. Lokaliseret d. 13 februar 2017 på:

http://www.fak.hum.aau.dk/digitalAssets/105/105893_ka_l--ring_og_forandringsprocesser_2015_hum.aau.dk.pdf

Hildebrandt, Sybille (2009). *Kærligheden er et trekant drama*. Lokaliseret d. 13/3 2017 på:

<http://videnskab.dk/krop-sundhed/kaerligheden-er-et-trekantdrama>

Kotter-Grühn, D., Wiest, M., Zurek, P.P. & Scheibe, S. (2009). *What is it we are longing for?* Journal of Research in Personality, 43. 428-437. Lokaliseret d. 10/3 på:

<http://videnskab.dk/kultur-samfund/parforhold-er-vores-storste-onske>

Lokman, I. M. (2006). *E-Mail Interviewing in Qualitative Research: A Methodological Discussion*. Journal of the American society for information science and technology, 57, (10). 1284-1295. Lokaliseret d. 12/5 2017 på:

<http://staff.aub.edu.lb/~lmeho/meho-email-interviewing.pdf>

Psykolog nyt (2008). *Årsager til skilsmisse*. Lokaliseret d. 15. januar 2017 på:
<http://infolink2003.elbo.dk/PsyNyt/Dokumenter/doc/15499.pdf>

SFI, det nationale forskningscenter for velfærd (2014). *Programbaseret indsatser for par i krise. En forskningsoversigt*. Lokaliseret d. 18 januar, 2017 på:
<https://www.sfi.dk/publikationer/kort-og-klart-programbaserede-indsatser-for-par-i-krise-3172/>

Thostrup, Louise (2009, november). *Vejledning til brug af APA referencesystem*. Lokaliseret d. 15. januar 2017 på: https://www.bibl.ucsyd.dk/sites/default/files/apa_vejledning_metropol.pdf

Artikel

Kærlighed og parforhold som realiseringsprojekt

Modsatrettede forventninger

På den ene side er der en herskende samfundsmæssig fokusering på realisering på arbejdsmarkedet, hvor det enkelte individ skal præstere, performe og selvrealiseres. På den anden side er der en tendens til at det samtidigt forventes, at forældre giver sig tid til deres børn og forpligter sig til familielivet, - hvilket resulterer i en uligevægt mellem arbejde og familie (Boje & Ejrnæs, 2014 ¶ *Uligevægt mellem arbejde og familie i Europa*). Endvidere kan dette skabe udfordringer i forhold til hvordan at tid og ressourcer skal fordeles, så der opnås balance herom. Alt dette imens, at samtidens individer ligeledes bliver kritiseret for ikke, at mestre parforholdets eller ægteskabets kunst da statistiker viser at rekord mange bliver skilt (Danmarks Statistik, 2016, ¶ *SKILSMISSE*). Ifølge teoretikere og forskere, som har beskæftiget sig med kærlighed og parforhold, bundner de mange skilsmisser i en naiv samfundsmæssig romantisering af hvad kærlighed og parforhold indebærer, kombineret med nutidens individers stræben efter 'nemme løsninger' og deres manglende prioritering af at lære at elske (Pahuus, 2013, Bauman, 2003 & Fromm, 2000). Det forventes derfor, mere eller mindre implicit at samtidens individer formår at navigere og mestre både karriere, familieliv og parforhold. Så med udgangspunkt i realisering på arbejdsmarkedet, fokus på forældreskab og familieliv og de høje skilsmisseprocenter, vil denne artikel se nærmere hvilke konsekvenser dette kan have for samtidens individer.

Introduktion til artiklens interesse og formål

Denne artikel er udarbejdet, i forlængelse af et kandidatspeciale, omhandlende kærlighed og parforhold i samtiden. Artiklen skal, i denne forbindelse, betragtes som en perspektivering, - med inddragelse af en ny indfaldsvinkel, værende den som er beskrevet ovenstående, nemlig; et fokus på forældreskab og arbejdslivets indflydelse på parforhold og ægteskab. For at give et indblik i, hvordan kærlighed og parforhold defineres, introduceres kandidatspecialet kortfattet i kommende tekst.

Kandidatspecialet omhandler, som tidligere nævnt, kærlighed og parforhold i samtiden. I den sammenhæng var hensigten, at undersøge hvordan samtidige individer forholder sig til kærlighed og parforhold. Dette med udgangspunkt i deres oplevelser og erfaringer. Interessen udsprang af, at rekordmange, i dag, bliver skilt. Tal for 2016 viser at 50,8 procent af alle gifte par bliver skilt

(Danmarks statistik, 2016 ¶ *SKILSMISSE*). I forhold til det analysearbejde, der blev produceret i forbindelse med kandidatspecialet, viste det sig at flere af samtidens individer har erfaringer og oplevelser af kærlighed og parforhold, som indeholder stor diversitet, hvilket resulterer i omfattende kompleksitet og nuancering i forståelse heraf. Dette er til trods for flere teoretikers kritik, som er rettet mod, at samtidens individer ikke skulle være i stand til at 'arbejde' hårdt nok for at bevare parforhold eller ægteskab. Kritikken går ydermere på, at samtidens individer ikke skulle 'være i stand' til, at forpligte sig til parforholdet, - men at det enkelte individ i højere grad, i stedet for, ønsker personlighed frihed og skulle være for 'lykkefikseret', - snarere end 'realistiske', hvad angår kærlighed og parforhold (Bauman, 2003 & Fromm, 2000).

I kommende tekst introduceres der kortfattet til nogle af de forskellige teoretiske forankringer, som kandidatspecialet anvendte til at definere kærlighed og parforhold.

På tværs af forskelligartede teoretiske definitioner af kærlighed og parforhold, gentager nogle af de samme aspekter sig alligevel. Ved Anne Marie Pahuus, lektor og ph.d. i filosofi (2013) og psykolog, Robert Sternbergs (1986) definition af kærlighed, er der overordnet set tre centrale dimensioner. Dette gælder desuden også for antropolog og hjerneforsker, Helen Fisher (Nielsen, 2011) og sociolog, Zygmunt Baumanns (2000) arbejde med kærlighed og parforhold. De tre overordnede dimensioner af kærlighed og parforhold, kan til trods for teoretikernes videnskabelig diversitet, samlet set opstilles således;

Forelskelse og lidenskab

Forelskelse bliver, af teoretikerne, oftest forbundet med fysisk tiltrækning og meget intense følelser (Nielsen, 2011), som til tider kan virke både 'altoverskyggende' og svær at kontrollere (Nielsen, 2011 & Sternberg, 1986). Derudover kan man anse forelskelsen for, at være det første skridt mod den romantiske fortælling, som individet og omverdenen fortæller os, - om at man ved forelskelsen har fundet den eneste ene. Dette da vor kultur på mange måder hviler på en romantisering af kærlighed og parforhold (Pahuus, 2013). Dette tager os videre til den næste centrale dimension, romantik.

Romantik

Ifølge Anne Marie Pahuus (2013), har vi i dag alt for store forventninger til kærligheden. Der er sket en forveksling mellem antikkens romantiske fremstilling af kærlighed og hvad kærlighed ellers rummer. Romantikken er på den måde, derfor blevet til en afgørende og dominerende faktor i en norm, som udfordrer mange af nutidens par, når det kommer til at leve op til den mere forpligtende del af kærlighed (Pahuus, 2013 ¶ *Vi har for høje forventninger til kærligheden*). I forlængelse heraf, omtaler Helen Fisher (Nielsen, 2011) romantisk kærlighed som værende en tidsbegrænset periode, som kommer efter endt forelskelse.

Forpligtelse og vilje

Den tredje og sidste dimension, som flere af teoretikerne beskriver, er den forpligtelse (Nielsen, 2011) og vilje (Pahuus), som det kræver for at bevarer et parforhold eller et ægteskab. Det er særligt balancen mellem de tre dimensioner, som afgøre om kærligheden kan bestå (Sternberg, 1986). Forpligtelse og engagementet kan ligeledes betragtes som en kærlighed, som på mange måder minder om et særlig stærkt venskab (Nielsen, 2011).

Tidligere omtalte kandidatspeciale, afgrænsede sig fra at inddrage forældreskab i undersøgelse omkring kærlighed og parforhold. Dette til trods for at flere af de udvalgte informanter, som deltog i specialets undersøgelse, havde børn og familie. Grundlaget for at undlade at behandle forældreskabet, som en indflydelsesrig faktor, var risikoen for at undersøgelsen ikke kunne rumme at behandle kompleksiteten der kan medfølge i det at blive forældre, dels for hver enkelt forældre, men også de udfordringer opdragelse og familielivet kan have af indflydelse på parforholdet.

Med det afsæt vil artiklen derfor, belyse hvilke mulige udfordringer et samtidigt parforhold står overfor, hvor både forældreskab og et samfundsmæssig krav om forandring på arbejdsmarkedet, er i spil. Der rettes derfor først et fokus mod forældreskab, derefter mod respektive samfundsmæssige krav og afslutningsvist introduceres der til nogle overordnede samfundsmæssige ændringer, hvad angår forældreskab og samfund gennem tid. Endelig, afrundes artiklen med diskussion om, hvorvidt det er etisk forsvarligt at det enkelte individ holdes ansvarlig for nuværende skilsmisseprocenter og de mange parforholdsbrud.

Det samtidige samfundspres

I samtiden er der krav om at det enkelte individ er i konstant udvikling, er fleksibel og dette oftest både i arbejdslivet og i privatlivet. Richard Sennett (1999), amerikansk sociolog omtaler fleksibiliteten som en måde at frigøre kapitalismen og en implicit måde at udøve magt på det enkelte individ, hvor fleksibiliteten bliver forklædt som frihed (Sennett, 1999).

Thomas P. Boje, Professor og Anders Ejrnæs, lektor ved Institut for Samfund og Globalisering fremlægger at der er nogle grundlæggende udfordringer ved måden man samfundsmæssigt har indrettet sig på, når det kommer til balance mellem familieliv og arbejdsliv eller, hvilket der i dette tilfælde er omdrejningspunktet; mangel på samme. Der bliver udlagt to overordnede grunde til den samfundsmæssige uligevægt; den ene er, at ringe pasningsmuligheder samt omsorgsforpligtelser 'hæmmer' samtidens individer i at realiserer dem selv, på arbejdsmarkedet. Den anden grund er, paradoksalt nok, at deres arbejdsliv 'hæmmer' dem i at drage den fornødne omsorg (Boje & Ejrnæs, 2014 ¶ *Uligevægt mellem arbejde og familie i Europa*).

Set i sammenhæng med artiklens fokus på, om hvorvidt forældreskab og den samfundsmæssige realiseringstendens udfordrer parforholdet - kan man på den ene side se en mulig indre personlig konflikt for det enkelte individ, i søgen om at opnå balance mellem familieliv og realisering i arbejdslivet og på den anden side, en mulig opståen ydre konflikt mellem de to partnere i parforholdet. Den ydre konflikt værende opstået, på baggrund af de individuelle indre spændinger, forårsaget af uligevægten mellem forældreskab og realisering i arbejdslivet. Hvorvidt, at begge individer, i et parforhold, skulle kunne opnå realisering og balance i familielivet, kan synes udfordrende, - og ville potentielt kunne medføre gnidninger eller kriser i parforholdet.

Ægteskab og parforhold under forandring

Historisk set, har der tidligere været tradition for at man forblev gift i længere tid og ligeledes at man forblev i samme jobstilling, på samme arbejdsplads i længere tid end man gør i dag. Dette kom blandt andet til udtryk i 2004 hvor, "*Hver femte dansker i arbejde har siddet i samme job i mindre end et år.*" (Danmarks statistik, 2004 ¶ *Danskere skifter oftere job end andre europæer*). Dette kan være et udtryk for, at samtidens individer, som Sennett (1999), forventes at være fleksible og forandringsorienteret i arbejdslivet, - hvilket muligvis kan være grunden til mange par går fra hinanden, da balance i familielivet og parforholdet bliver for komplekst og uoverskueligt, - eller at

der simpelthen mentalt tænkes ud fra et forandringsorienteret perspektiv, hvilket gør at der udskiftes partner.

Paradoksale krav og misvisende kritik

Samtidens individer skal kunne navigere i mange forskellige sociale kontekster, de skal præstere og følge med tidens tendenser. Man kan stille spørgsmålstegn ved, om kærlighed og parforhold i højere grad end førhen er blevet endnu et realiseringsprojekt eller en kompetence vi skal kunne mestre. Med den kompleksitet, som kærlighed og parforhold indeholder, kan man forholde sig kritik til om det enkelte individ alene kan holdes til ansvar for at 'lykkedes'. Vi forelsker os formentlig først og fremmest i et andet individ, på baggrund af fysisk tiltrækning og på grund af nogle forholdsvis ukontrollerede følelser, hvor vi derefter søger at opretholde en romantisk relation, som kærlighedskulturen indbyder til - samtidigt med at vi stifter familier, som kræver tid og pleje. Det forventes derefter, at samtidens individer formår, at bevarer parforholdet som forpligtede forældre, alt imens det ligeledes kræves at vi realiseres os på arbejdsmarkedet. Man kan diskutere om, hvorvidt en individfokuseret samfundskritik er berettiget og om de modsatrettede forventninger der stilles til den enkelte, er realistiske at skulle indfri? Ydermere kan man stille sig undrende overfor, om hvorvidt det er hensigtsmæssigt at forblive i parforhold eller ægteskab, som ikke får den fornødne opmærksom som det kræves for kunne bevarer familielivet, - hvortil vi ligeledes kan spørge os selv om det er pasningsmulighederne der er 'ringe' i forhold til at kunne realisere sig på arbejdsmarkedet eller om det er arbejdstiderne er der for 'ringe', når det kommer til at kunne pleje kærligheden og parforholdet.

Litteraturliste

Bøger:

Bauman, Z. (2003). *Flydende kærlighed*. København: Hans Reitzels forlag.

Fromm, E. (2000), 3. udgave. *Kunsten at elske*. Hans Reitzels forlag. København.

Nielsen, T. (2011). *Kærlighed og parforhold under forskernes lup*. Plurafutura publishing.

Sennett, R. (1999). *Det fleksible menneske*. Forlaget Hovedland.

Online dokumenter og websider:

Boje, Thomas P. & Ejrnæs, Anders (2014 d. 30 juli). *Uligevægt mellem arbejde og familie i Europa*. Lokaliseret d. 25/4 2017, på:
<http://videnskab.dk/politologisk-arbog-2014/uligevaegt-mellem-arbejde-og-familie-i-europa>

Danmarks Statistik (2016). *SKILSMISSE*. Lokaliseret d. 24/3 2017, på:
<http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/vielser-og-skilsmisser/skilsmisser>

Pahuus, Anne Marie (2013 d. 8 december). *Vi stiller for høje krav til kærligheden*. Lokaliseret d. 24/3 2017, på: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/vi-stiller-hoje-krav-til-kaerligheden>

Thostrup, Louise (2009). *Vejledning til brug af APA system*. Lokaliseret d. 20/3 2017, på:
<http://static.sdu.dk/mediafiles//2/C/6/%7B2C624069-0C99-43A8-BC4A-218A69969E01%7DAPA%20vejledning.pdf>